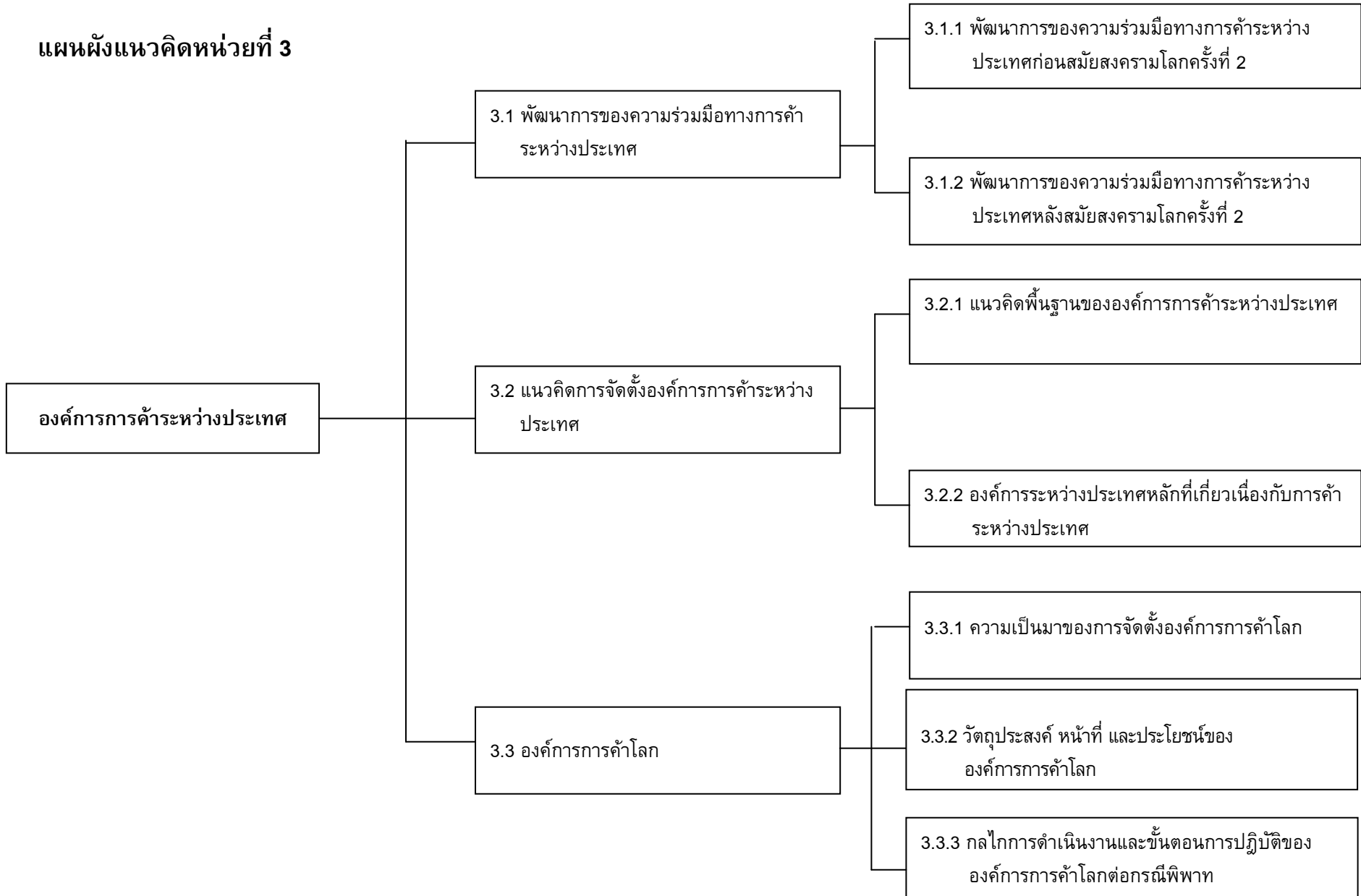

หน่วยที่ 3

องค์การการค้าระหว่างประเทศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรกิตติ์ เนตินิยม

แผนผังแนวคิดหน่วยที่ 3

แผนการสอนประจำหน่วย

ชุดวิชา ธุรกิจและการเงินระหว่างประเทศ

หน่วยที่ 3 องค์การการค้าระหว่างประเทศ

ตอนที่ 3

- 3.1 พัฒนาการของความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศ
- 3.2 แนวคิดการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ
- 3.3 องค์การการค้าโลก

แนวคิด

1. พัฒนาการของความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศมีมานับจากที่มนุษย์ได้รู้จักการเดินทางติดต่อค้าขายระหว่างกัน แต่ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารและการเดินทาง ทำให้มูลค่าและขอบเขตการค้าระหว่างประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้การค้าระหว่างประเทศมีการเติบโตอย่างมาก นับตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2
2. แนวคิดการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวกลางและส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใส และความยุติธรรมในกระบวนการค้าขายระหว่างประเทศมีมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในขณะนั้น
3. องค์การการค้าโลกได้รับการจัดตั้งขึ้นจากพื้นฐานข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า โดยถือเป็นองค์การการค้าระหว่างประเทศที่มีบทบาทมากที่สุดในปัจจุบันและในอนาคต องค์การการค้าโลกมีกลไกการดำเนินงานและขั้นตอนการปฏิบัติในการดูแลให้เกิดความยุติธรรมในด้านการค้าระหว่างประเทศ โดยการกำหนดบทบาทต่อรัฐบาลของประเทศสมาชิกให้มีมาตรการกำกับดูแลด้านการค้าและการลงทุนให้เป็นไปอย่างโปร่งใสยุติธรรม

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 3 จบแล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายพัฒนาการความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศได้
2. อธิบายแนวคิดพื้นฐานการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศได้
3. อธิบายองค์การการค้าโลกได้

กิจกรรมระหว่างเรียน

1. ทำแบบประเมินผลตนเองหลังเรียนหน่วยที่ 3
2. ศึกษาเอกสารการสอน ตอนที่ 3.1 – 3.3
3. ปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายในเอกสารการสอนในแต่ละตอน
4. ฟังรายการวิทยุกระจายเสียง
5. ชมรายการวิทยุโทรทัศน์
6. เข้ารับบริการสอนเสริม (ถ้ามี)
7. ทำแบบประเมินผลตนเองหลังเรียนหน่วยที่ 3

สื่อการสอน

1. เอกสารการสอน
2. แบบฝึกปฏิบัติ
3. รายการสอนวิทยุกระจายเสียง
4. รายการสอนวิทยุโทรทัศน์
5. การสอนเสริม (ถ้ามี)

การประเมินผล

1. ประเมินผลจากแบบประเมินผลตนเองก่อนเรียนและหลังเรียน
2. ประเมินผลจากกิจกรรมในแบบฝึกปฏิบัติ
3. ประเมินผลจากการสอบไล่ประจำภาคการศึกษา

**เมื่ออ่านแผนการสอนแล้ว ขอให้ทำแบบประเมินผลตนเองก่อนเรียนหน่วยที่ 3
ในแบบฝึกปฏิบัติ แล้วจึงศึกษาเอกสารการสอนตอนต่อไป**

ตอนที่ 3.1

พัฒนาการของความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศ

โปรดอ่านหัวเรื่อง แนวคิด และวัตถุประสงค์ของตอนที่ 3.1 แล้วจึงศึกษารายละเอียดต่อไป

หัวเรื่อง

- 3.1.1 พัฒนาการของความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศก่อนสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2
- 3.1.2 พัฒนาการของความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศหลังสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

แนวคิด

1. ความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศก่อนสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นไปอย่างจำกัด โดยมีการปริมาณและมูลค่าการค้าส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีอาณานิคมในการปกครองเป็นสำคัญ
2. ผลกระทบของสงครามโลกครั้งที่ 2 นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศอย่างสำคัญ นอกจากนี้ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารและการเดินทาง ทำให้การค้าระหว่างประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็วจนถึงในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 3.1 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. ระบุพัฒนาการความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้
2. ระบุความเปลี่ยนแปลงของความร่วมมือในด้านการค้าระหว่างประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านการค้าระหว่างประเทศได้

เรื่องที่ 3.1.1

พัฒนาการของความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศก่อนสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

นับตั้งแต่มนุษยชาติ มีการรวมตัวกันเป็นสังคมก็มีการติดต่อแลกเปลี่ยน ทั้งในรูปธรรมและนามธรรม คือด้านการค้าขายและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของการค้าระหว่างภูมิภาคต่างๆ ซึ่งมีพัฒนาการเป็นไปตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการติดต่อสื่อสารและการขนส่ง อย่างไรก็ตามความร่วมมือด้านการค้าขายระหว่างประเทศ มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม หลังจากที่ได้มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมและมีการพัฒนาเทคโนโลยีไอน้ำ ทำให้การติดต่อสื่อสารและเดินทางขยายตัวอย่างรวดเร็ว นำไปสู่การขยายตัวทางด้านการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ

การค้าขายระหว่างประเทศในระยะแรกๆ เป็นการดำเนินงานของภาคเอกชนเป็นหลัก โดยรัฐให้ความสนับสนุนโดยการคุ้มครอง และให้คำรับรองเพื่อความปลอดภัย อย่างไรก็ตามการสร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศในรูปของรัฐต่อรัฐเป็นไปอย่างจำกัด จนกระทั่งในช่วงแรกของทศวรรษที่ 1890 ได้เกิดข้อตกลงทางการค้าของประเทศในสหภาพยุโรปอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม จำนวนรวมกันมากกว่า 50 ฉบับ ข้อตกลงส่วนใหญ่ เป็นผลมาจากแรงกดดันของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล ในการดำเนินการปกป้องทางการค้าให้กับกลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรมบางประเภท นอกจากนั้นปริมาณการค้าและการลงทุนส่วนใหญ่จะจำกัดอยู่ระหว่างประเทศในเขตแดนอาณาเขตของประเทศมหาอำนาจในยุโรปในสมัยนั้น ซึ่งได้แก่ประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศสและเยอรมนี

ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวแนวคิดลัทธิชาตินิยม (Nationalism) เริ่มมีการเผยแพร่อย่างกว้างขวางในทวีปยุโรป โดยเฉพาะในประเทศเยอรมนีและประเทศอิตาลี ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงของสถานะภาพประเทศสหรัฐอเมริกาในเวทีการเมืองและเศรษฐกิจโลก ทำให้ดุลยภาพทางการเมืองของประเทศในยุโรปแปรเปลี่ยนไป โดยมีอำนาจทางการเมืองในเวทีระดับโลกที่ลดน้อยลง ประกอบกับความขัดแย้งของกลุ่มประเทศในทวีปยุโรป ซึ่งนำไปสู่การเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดุลยภาพทางการค้า การลงทุนของโลกอย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวคือการที่การค้าการลงทุนมิได้ถูกชี้นำโดยกลุ่มประเทศในทวีปยุโรปอีกต่อไป แต่ภาวะเศรษฐกิจของโลกถูกชี้นำโดยประเทศนอกภูมิภาคยุโรปเป็นครั้งแรก

ผลกระทบจากภาวะสงครามทำให้ความสามารถของรัฐบาลประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรปที่จะปกป้องตลาดภายในเป็นไปอย่างจำกัด เพราะขาดความร่วมมือ เนื่องจากประเทศต่างๆ พากันดำเนินนโยบาย โดยปราศจากความแน่นอน นอกจากนั้นความเชื่อมั่นในช่วงหลังสงครามต่อรัฐบาลที่ลดน้อยลง ทำให้ผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรมและพาณิชย์ ต่างใช้นโยบายดำเนินธุรกิจแบบปกป้องประเทศของตนเป็นหลัก โดยคำนึงถึงความอยู่รอดของธุรกิจภายในประเทศ มากกว่าการพิจารณาถึงความมั่งคั่ง

จากการค้าและการลงทุน อาทิ การกำหนดมาตรการภาษี Smoot – Hawley Tariff ในปี พ.ศ.2413 ทำให้ปริมาณการค้าระหว่างประเทศในเขตภูมิภาคยุโรป ลดลงกว่าร้อยละ 60 และลดลงอย่างรุนแรงในช่วงปี พ.ศ.2472 จนถึงปี พ.ศ.2475

ภาวะเงินฝืดและอัตราการว่างงานที่อยู่ในระดับสูงขณะนั้น รวมถึงความล้มเหลวของระบบอัตราแลกเปลี่ยนภายใต้ระบบมาตรฐานทองคำ ในช่วงต้นของทศวรรษที่ 1930 และนำไปสู่การลดค่าอย่างรวดเร็วของเงินดอลลาร์สหรัฐ ทำให้ประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำต่างหันไปใช้นโยบายการปกป้องทางการค้า เพื่อรักษาธุรกิจในประเทศของตนไว้ โดยมีได้คำนึงถึงกลไกทางการค้าของโลกภายใต้ระบบเสรีเช่นในอดีต

นโยบายทางการค้าในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 (พ.ศ.2403 – พ.ศ.2457)

ช่วงศตวรรษที่ 19 เป็นช่วงยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม โดยในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 การค้าขายระหว่างประเทศในทวีปยุโรปมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เป็นผลมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมและการเปลี่ยนแปลงในแง่ของการพัฒนาทางด้านของเทคโนโลยี

การค้า การลงทุนในช่วงระยะเวลาดังกล่าว เป็นไปในลักษณะต่างตอบแทนระหว่างประเทศภาคี เริ่มต้นจากการทำข้อตกลง Anglo French Cobden Chevalier ในปี พ.ศ.2403 ส่งผลให้เกิดข้อตกลงขยายไปในประเทศคู่กรณีในลักษณะของการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง โดยไม่มีเงื่อนไข (Unconditional Most Favored Nation: MFN) โดยส่วนใหญ่จะเป็นการกำหนดมาตรการทางด้านอัตราภาษีและมุ่งเน้นในกลุ่มสินค้าเกษตรเป็นส่วนใหญ่ แต่สงครามโลกครั้งที่ 1 ที่เกิดขึ้น ทำให้การขยายตัวการค้าการลงทุนระหว่างประเทศในทวีปยุโรป ซึ่งถือเป็นกลุ่มเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกขณะนั้นกลับไปสู่ภาวะถดถอยและชะงักงันทางเศรษฐกิจ

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 ไม่ปรากฏองค์การใดทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในเรื่องของการค้า หรือการลงทุนระหว่างประเทศ เพราะในช่วงระยะเวลาดังกล่าว มีการใช้ลัทธินโยบายการคุ้มครองอุตสาหกรรม หรือการผลิตในประเทศอย่างเข้มงวด แม้ว่าในประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีการดำเนินการคุ้มครองอุตสาหกรรม หรือการผลิตในประเทศในระดับที่ต่ำ แต่การค้าขายของประเทศสหรัฐอเมริกาก็ยังคงจำกัดอยู่ในกลุ่มประเทศอาณานิคมของตนและประเทศในทวีปอเมริกาเป็นหลัก ผลประโยชน์ทางการค้าที่ได้รับจากประเทศอาณานิคม ทำให้เกิดการขยายตัวของลัทธิอาณานิคม ในขณะที่เกิดสงครามในหลายภูมิภาค อาทิ การที่ประเทศจีนและประเทศญี่ปุ่นประกาศสงครามระหว่างกันในช่วงปี พ.ศ.2403 จนถึงปี พ.ศ.2423 โดยมีเหตุผลหลักจากการที่ประเทศญี่ปุ่น มีความประสงค์ในทรัพยากรและตลาดขนาดใหญ่ของประเทศจีน

ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว พัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม การผลิตมีต้นทุนต่ำลง ส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้า เนื่องจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการเดินทางและขนส่ง มีการนำเข้าสินค้าทุนในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาจากประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ การขยายการลงทุนจึงไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงในกลุ่มประเทศในทวีปยุโรปเช่นในอดีต การขยายตัวดังกล่าว ช่วยส่งเสริมให้แนวคิดการค้าแบบเสรีของ Adam Smith และ Ricardo ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ประเทศอังกฤษซึ่งเป็นผู้นำสำคัญในการริเริ่มสร้างกลไกการค้าแบบเสรีในขณะนั้นได้มีการออกกฎหมายชื่อ The Corn Laws ในปี พ.ศ.2389 โดยมีปัจจัยพื้นฐานสนับสนุนจากการเป็นประเทศแรกที่มีการพัฒนาในเรื่องของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในภาคอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมสิ่งทอ

โดยที่ประเทศอังกฤษเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของโลกในขณะนั้น ส่งผลให้เงินปอนด์ ซึ่งเป็นเงินสกุลของประเทศอังกฤษได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ในฐานะของการเป็นเงินสกุลสากล ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ประเมินว่าการค้าของกลุ่มประเทศอังกฤษ และประเทศในเครืออาณานิคมมีสัดส่วนประมาณ 1 ใน 5 ของปริมาณการค้าของโลก (WTO Report, 2007) การขยายตัวอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจจากปัจจัยสนับสนุนทางการค้าระหว่างประเทศของอังกฤษ ทำให้ประเทศอื่นๆ ในทวีปยุโรปต่างเห็นประโยชน์ของการค้าแบบเสรี และการที่ประเทศอังกฤษเป็นตลาดทางการค้าที่มีขนาดใหญ่ในขณะนั้น ทำให้เกิดข้อตกลงต่างตอบแทนระหว่างประเทศอังกฤษกับกลุ่มประเทศในทวีปยุโรปเป็นจำนวนมาก

ในช่วงปี พ.ศ.2422 – พ.ศ.2457 การค้าระหว่างประเทศในกลุ่มประเทศยุโรปเริ่มเข้าสู่ภาวะถดถอย เนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจชะงักงันอย่างรุนแรง โดยปริมาณการค้าระหว่างประเทศของโลกลดไปประมาณถึง 1 ใน 3 อันเนื่องมาจากผลกระทบจากภาวะสงคราม ขณะที่ประเทศอังกฤษในขณะนั้นใช้นโยบายการค้าแบบเสรี แต่ประเทศอื่นๆ ในแถบทวีปยุโรปต่างพากันใช้นโยบายภาษีเป็นเครื่องมือในการปกป้องสินค้าในประเทศของตน โดยเฉพาะในกลุ่มสินค้าเกษตรซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับฐานอำนาจทางการเมือง ความขัดแย้งของพฤติกรรมดังกล่าวนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงในกลุ่มประเทศในทวีปยุโรป ซึ่งใช้นโยบายการปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศโดยเริ่มต้นจากกลุ่มสินค้าเกษตร และขยายไปสู่อุตสาหกรรมอื่นๆ อาทิ อุตสาหกรรมเหล็กและสิ่งทอ

การใช้นโยบายปกป้องการค้าในประเทศ เป็นไปอย่างรุนแรงในทวีปยุโรป ช่วงปี พ.ศ.2433 - พ.ศ.2456 และนำมาสู่การจัดทำข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศเป็นการเฉพาะ โดยมีจำนวนของข้อตกลงทางการค้าของประเทศในทวีปยุโรปจำนวนมากถึง 53 ฉบับในขณะนั้น การดำเนินนโยบายลัทธิชาตินิยมอย่างรุนแรงในทวีปยุโรป โดยการใช้อัตราภาษีเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองทางการค้า อาทิ การกำหนดอัตราภาษีเป็นช่วงระดับอัตราภาษีสูงสุดและต่ำสุด ทำให้ประเทศคู่ค้าซึ่งอยู่นอก

ข้อตกลงประสบปัญหาความไม่แน่นอนในการแข่งขัน อันเนื่องมาจากต้นทุนจากอัตราภาษี ทำให้มีการใช้สิทธิปกป้องทางการค้ากันอย่างแพร่หลายเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศ

ลักษณะดังกล่าว ทำให้การค้าของกลุ่มประเทศในอาณานิคมมีการขยายตัวมากกว่ากลุ่มประเทศนอกอาณานิคม นอกจากนั้นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีขนส่งและการเดินทางของประชาชน รวมถึงการกำหนดนโยบายการลงทุนของต่างประเทศ ทำให้ตลาดในกลุ่มอาณานิคมมีความน่าสนใจมากขึ้นเรื่อยๆ โดยมีอัตราการเติบโตของการลงทุนและการค้าที่สูงกว่าอัตราการเติบโตภายในประเทศยุโรปในขณะนั้น

การค้าระหว่างประเทศในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 (พ.ศ.2461 – พ.ศ.2482)

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 การค้าระหว่างประเทศจำกัดอยู่ในขอบเขตของกลุ่มประเทศพันธมิตรทางการเมือง ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวดของภาครัฐ ปริมาณการค้าขายระหว่างประเทศส่วนหนึ่ง เป็นผลมาจากการปิดล้อมทางทะเลหรือเส้นทางอื่นๆ ต่อกลุ่มพันธมิตรของประเทศเยอรมนี

นอกจากนั้นการคงอัตราภาษีในระดับสูง การควบคุมยุทธปัจจัย การควบคุมอัตราแลกเปลี่ยน ล้วนแล้วแต่ส่งผลให้การค้าระหว่างประเทศอยู่ในภาวะถดถอย อาทิ การที่ประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสประกาศยกเลิกการใช้หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งแก่กลุ่มพันธมิตรของเยอรมนี การเกิดขึ้นของประเทศใหม่ๆ อาทิ การเปลี่ยนจากราชอาณาจักรออสเตรีย เป็นประเทศออสเตรีย เซคโกสโลวาเกีย ฮังการี โปแลนด์ โรมานี และยูโกสลาเวีย ทำให้โครงสร้างของตลาดการค้าระหว่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในส่วนของประเทศเยอรมนี และเคอโรอาณานิคม บทบาทที่เพิ่มมากขึ้นของประเทศที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นใหม่ ในฐานะการเป็นผู้ผลิตสินค้าการเกษตรที่มีความสำคัญ ทำให้โครงสร้างการค้าขายในกลุ่มทวีปประเทศยุโรปเกิดความเปลี่ยนแปลงตลอดช่วงระยะเวลาดังกล่าว

ระยะเวลาดังกล่าว ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีสถานะเป็นผู้ให้กู้รายใหญ่ และมีศักยภาพมากที่สุด ในขณะนั้น กลับสงวนท่าทีในการเข้าสู่อำนาจผู้นำในด้านการค้าระหว่างประเทศอย่างจริงจัง โดยจำกัดนโยบายการค้าการลงทุนให้อยู่ในกลุ่มประเทศยุโรปเพียงบางประเทศ อาทิ ประเทศอังกฤษ แต่ผลของสงครามทำให้กลุ่มในประเทศทวีปยุโรปไม่มีสินค้าสำหรับการส่งออกมากนัก เพราะต้องใช้ในการฟื้นฟูประเทศ ลักษณะดังกล่าว ทำให้สินค้าส่งออกของประเทศในทวีปยุโรปไปยังตลาดในต่างประเทศลดน้อยลง และเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตในทวีปอื่นๆ มีการพัฒนาการผลิตเพื่อส่งออก

การที่การค้าระหว่างประเทศในช่วงระยะเวลานั้นปราศจากรูปแบบที่ชัดเจน ทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการค้า การลงทุน ส่งผลให้นโยบายการค้า การลงทุนระหว่างประเทศมีการเติบโตอย่างจำกัด สอดคล้องกับอัตราภาษีศุลกากรที่ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 3.1 แสดงอัตราภาษีศุลกากรในประเทศที่มีการค้าระหว่างประเทศอย่างมีนัยสำคัญ โดยตารางดังกล่าวแสดงค่าอัตราภาษีศุลกากรเปรียบเทียบในช่วงปี พ.ศ.2456 และปี พ.ศ.2468 ของสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าทุกประเภท โดยจะเห็นได้ว่าอัตราภาษีศุลกากรโดยเฉลี่ยของประเทศในทวีปยุโรปมีค่าเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2468 เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2456 โดยประเทศที่มีอัตราภาษีลดลงอย่างมีนัยสำคัญมีเพียงประเทศเดนมาร์ก และประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้น

ตารางที่ 3.1 อัตราภาษีศุลกากรในประเทศที่มีการค้าระหว่างประเทศอย่างมีนัยสำคัญ^a

หน่วย : ร้อยละ

ชื่อประเทศ	สินค้าอุตสาหกรรม		สินค้าทุกประเภท	
	พ.ศ.2456	พ.ศ.2468	พ.ศ.2456	พ.ศ.2468
อาร์เจนตินา	28	29	26	26
ออสเตรเลีย	16	27	17	25
ออสเตรีย-ฮังการี	18	-	18	-
ออสเตรีย	18	16	18	12
เชคโกสโลวาเกีย	18	27	18	19
ฮังการี	18	27	18	23
โปแลนด์	13 -18	32	12-18	23
เบลเยียม	9	15	6	8
แคนาดา	26	23	18	16
เดนมาร์ก	14	10	9	6
ฝรั่งเศส	20	21	18	12
เยอรมนี	13	20	12	12
อินเดีย	4	16	4	14
อิตาลี	18	22	17	17
เนเธอร์แลนด์	4	6	3	4
สเปน	41	41	33	44
สวีเดน	20	16	16	13
สวิทเซอร์แลนด์	9	14	7	11
สหราชอาณาจักร	-	5	-	4
สหรัฐอเมริกา	44	37	33	29

^a ที่มา World Trade Report 2007, World Trade Organization, ตารางภาคผนวกที่ 1 หน้าที่ 41

อัตราภาษีศุลกากรในช่วงเวลาดังกล่าวสัมพันธ์กับมูลค่า สัดส่วนการส่งออกสินค้าโดยตารางที่ 3.2 แสดงมูลค่าและสัดส่วนการส่งออกสินค้าของประเทศที่เป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญในช่วงปี พ.ศ.2413 ถึง พ.ศ.2481 ในตารางจะเห็นได้ว่ามูลค่าการค้าของโลกมีการเติบโตเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย ยกเว้นในช่วงปี พ.ศ.2472 ถึงปี พ.ศ.2475 โดยประเทศในทวีปอเมริกาเหนือมีสัดส่วนการค้าของโลกที่เพิ่มโดยเฉลี่ย ยกเว้นในช่วงปี พ.ศ.2472 ถึง พ.ศ.2481 ในขณะที่ทวีปอเมริกาใต้มีสัดส่วนการค้าของโลกที่เติบโตในช่วงปี พ.ศ.2413 ถึง พ.ศ.2456 และลดต่ำลงอย่างมากในช่วงปี พ.ศ.2464 ถึง พ.ศ.2481 ในขณะที่ทวีปแอฟริกาและตะวันออกกลางมีปริมาณสัดส่วนการค้าระหว่างประเทศในอัตราส่วนค่อนข้างจะคงที่และมีเพียงประเทศในกลุ่มทวีปเอเชียและโอเชียเนียที่มีสัดส่วนการค้าระหว่างประเทศที่สูงขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 การส่งออกสินค้าของประเทศที่เป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญในช่วงปีพ.ศ.2413 – พ.ศ.2481

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ / ร้อยละ

ประเทศ \ พ.ศ.	2413	2443	2456	2464	2472	2475	2481
มูลค่าการค้าซื้อขายโดยรวมของโลก	5,130	10,100	19,500	19,700	33,000	12,700	22,700
ทวีปอเมริกาเหนือ (North America)							
แคนาดา	1.1	1.7	1.9	3.5	3.6	3.5	3.7
สหรัฐอเมริกา	7.9	14.1	12.8	22.4	15.8	12.5	13.5
ทวีปอเมริกาใต้ (South America)							
อาร์เจนตินา	0.6	1.5	2.4	2.5	2.7	2.6	1.9
บราซิล	1.5	1.8	1.6	1.1	1.4	1.4	1.3
ยุโรป (Europe)							
ออสเตรีย	3.1	4.2	2.9	0.9	0.9	0.8	0.6
เบลเยียม-ลักซ์เซมเบิร์ก	2.6	3.7	3.6	2.6	2.7	3.3	3.2
ฝรั่งเศส	10.5	7.9	6.8	7.5	6.0	6.1	3.9
เยอรมนี	8.3	10.9	12.4	3.8	9.7	10.8	9.3
อิตาลี	4.1	2.6	2.5	1.8	2.4	2.7	2.4
สวีเดน	0.8	1.0	1.1	1.3	1.5	1.4	2.0
สวิตเซอร์แลนด์	ไม่มีข้อมูล	1.6	1.4	1.6	1.2	1.2	1.3
สหราชอาณาจักร	18.9	14.6	13.5	14.0	10.9	10.2	10.8
รัสเซีย	4.2	3.7	4.0	ไม่มีข้อมูล	1.3	1.7	1.1
ทวีปแอฟริกาและตะวันออกกลาง (Africa-Middle East)							
สาธารณรัฐแอฟริกาใต้	0.3	ไม่มีข้อมูล	0.7	0.5	0.7	0.7	0.6

ประเทศ	พ.ศ.	2413	2443	2456	2464	2472	2475	2481
ทวีปเอเชียและโอเชียเนีย (Asia-Oceania)								
ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์		2.1	2.1	2.4	3.3	2.9	3.2	3.5
ออสเตรเลีย		1.9	1.6	1.9	2.4	2.1	2.3	2.5
นิวซีแลนด์		0.2	0.6	0.5	0.9	0.8	0.9	1.0
จีน		2.0	1.2	1.5	ไม่มีข้อมูล	2.2	1.6	1.9
อินเดีย		0.5	3.4	4.1	3.1	3.5	2.8	2.6
ญี่ปุ่น		0.3	1.0	1.6	3.1	2.9	2.9	3.3
ปริมาณการซื้อขายโลกโดยรวม (ร้อยละ)		100.0						

ที่มา: World Trade Report 2007, World Trade Organization, หน้า 47 ตารางภาคผนวกที่ 1

ตัวเลขของอัตราภาษี มูลค่าการค้าโลก และสัดส่วนการส่งออก อาจนำมาพิจารณาประกอบกับตารางที่ 3.3 ซึ่งแสดงสัดส่วนการนำเข้าสินค้าของประเทศที่เป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญในปี พ.ศ. 2413 ถึง พ.ศ.2481 โดยสัดส่วนการนำเข้าสินค้าของประเทศในทวีปอเมริกาเหนือมีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ย ในขณะที่กลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาใต้มีสัดส่วนไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยประเทศในกลุ่มทวีปยุโรปมีสัดส่วนที่ลดน้อยลงและประเทศในกลุ่มทวีปเอเชียและโอเชียเนีย มีสัดส่วนไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก

ตารางที่ 3.3 การนำเข้าสินค้าของประเทศที่เป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญในช่วงปี พ.ศ.2464-พ.ศ.2481

หน่วย : ร้อยละ

ประเทศ	พ.ศ.	2413	2443	2456	2464	2472	2475	2481
ทวีปอเมริกาเหนือ (North America)								
แคนาดา		1.5	1.7	3.2	3.2	3.6	2.8	2.2
สหรัฐอเมริกา		8.9	8.2	9.1	11.9	12.3	9.5	8.7
ทวีปอเมริกาใต้								
อาร์เจนตินา		ไม่มีข้อมูล	1.0	2.4	2.5	2.3	1.5	1.8
บราซิล		ไม่มีข้อมูล	0.8	1.6	1.0	1.2	0.8	1.2
ทวีปยุโรป (Europe)								
ออสเตรีย		3.1	3.3	3.4	1.6	1.3	1.3	1.1
เบลเยียม-ลักซ์เซมเบิร์ก		3.1	4.0	4.4	3.5	2.7	3.2	3.1

พ.ศ. ประเทศ	2413	2443	2456	2464	2472	2475	2481
ฝรั่งเศส	9.7	8.5	8.0	7.8	6.3	8.2	5.7
เยอรมนี	ไม่มีข้อมูล	12.8	12.7	5.7	8.8	7.9	8.7
อิตาลี	3.3	3.1	3.5	3.4	3.1	3.0	2.4
สวีเดน	1.9	1.3	1.1	1.3	1.3	1.5	2.1
สวิตเซอร์แลนด์	ไม่มีข้อมูล	1.9	1.8	1.8	1.4	2.3	1.5
สหราชอาณาจักร	22.1	21.4	16.1	17.5	15.0	16.2	17.1
รัสเซีย	ไม่มีข้อมูล	2.2	2.8	ไม่มีข้อมูล	1.2	0.8	1.1
ทวีปแอฟริกาและตะวันออกกลาง (Africa-Middle East)							
สาธารณรัฐแอฟริกาใต้	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	1.0	1.0	1.1	1.1	2.0
ทวีปเอเชียและโอเชียเนีย (Asia-Oceania)							
ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์	ไม่มีข้อมูล	2.1	2.2	3.4	2.4	1.7	2.9
ออสเตรเลีย	ไม่มีข้อมูล	1.7	1.7	0.7	0.6	1.1	2.0
นิวซีแลนด์	ไม่มีข้อมูล	0.5	0.5	0.7	0.6	0.6	0.9
จีน	ไม่มีข้อมูล	1.8	2.0	ไม่มีข้อมูล	2.5	2.4	2.7
อินเดีย	ไม่มีข้อมูล	2.8	3.3	3.6	2.6	2.5	2.3
ญี่ปุ่น	ไม่มีข้อมูล	1.3	1.8	3.6	2.8	2.9	3.0
ปริมาณการซื้อขายโลก โดยรวม (ร้อยละ)	100.0						

ที่มา: World Trade Report 2007, World Trade Organization, หน้า 48 ตารางภาคผนวกที่ 2

บทสรุป

พัฒนาการของความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศในช่วงก่อนสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นไปอย่างมีนัยสำคัญหลังจากที่เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม โดยมีประเทศอังกฤษเป็นผู้นำ ในช่วงต้นของการพัฒนาการขยายตัวทางการค้าระหว่างประเทศยังคงได้รับผลกระทบโดยตรงจากปัจจัยด้านการเมืองเฉพาะอย่างยิ่งภาวะการเกิดสงคราม ซึ่งส่งผลให้การเติบโตทางการค้าระหว่างประเทศอยู่ในภาวะถดถอยปราศจากการพัฒนา อันเนื่องมาจากการดำเนินนโยบายลัทธิชาตินิยม

กิจกรรม 3.1.1

1. นโยบายทางการค้าในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 (พ.ศ.2443 - พ.ศ.2457) มีลักษณะอย่างไร
2. ลักษณะการค้าระหว่างประเทศในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 (พ.ศ.2461 - พ.ศ.2482) มีลักษณะสำคัญอย่างไร
3. อัตราภาษีศุลกากร ปริมาณการนำเข้า – ส่งออกสินค้า และสัดส่วนการส่งออก – นำเข้าสินค้า แสดงให้เห็นถึงภาพรวมอย่างไรต่อการค้าระหว่างประเทศ

แนวตอบกิจกรรม 3.1.1

1. นโยบายทางการค้าในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 เป็นไปในลักษณะต่างตอบแทนทั้งระหว่างประเทศภาคีโดยเริ่มต้นจากการทำข้อตกลง Anglo French Cobden Chevalier ในปี 2403 โดยสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการขยายตัวของการค้าการลงทุนอยู่ในภาวะชะงักงัน และประเทศต่างๆ ต่างมุ่งเน้นการค้าในเขตแดนอาณานิคมเป็นสำคัญ
2. ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 การค้าระหว่างประเทศจำกัดอยู่ในขอบเขตของกลุ่มประเทศพันธมิตรทางการเมือง ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวดของภาครัฐ โดยมีปัจจัยทางการเมืองเป็นตัวขับเคลื่อนนโยบายหลัก อาทิ การเปลี่ยนจากราชอาณาจักรออสเตรีย เป็นประเทศออสเตรีย เซกโกสโลวาเกีย ฮังการี โปแลนด์ โรมาเนีย และยูโกสลาเวีย พร้อมๆ กับการเพิ่มขึ้นของบทบาทของประเทศสหรัฐอเมริกาในฐานะเจ้าหนี้ผู้ให้กู้รายใหญ่ และมีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงที่สุดในขณะนั้น
3. โดยภาพรวมอัตราภาษีศุลกากรมีแนวโน้มลดต่ำลง แต่ไม่มาก ในขณะที่ปริมาณการนำเข้า – ส่งออกสินค้า และสัดส่วนการส่งออก – นำเข้าสินค้า สะท้อนถึงภาพรวมการขยายตัวของเศรษฐกิจโลกจากเดิมที่ประเทศในทวีปยุโรปมีบทบาทสำคัญไปสู่การเพิ่มความสำคัญของประเทศในทวีปอเมริกา และทวีปเอเชียมากขึ้น

เรื่องที่ 3.1.2

พัฒนาการของความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศหลังสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

ยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 นโยบายทางการค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างไร้รูปแบบ โดยปราศจากองค์การระหว่างประเทศที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางสำหรับดูแลในเรื่องการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ รวมถึงไม่มีองค์การระหว่างประเทศใดที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นองค์การระหว่างประเทศสำหรับการส่งเสริมด้านการค้าการลงทุนระหว่างประเทศโดยตรง แม้ว่าในปี พ.ศ.2488 จะได้มีการจัดตั้งกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) แต่ก็มุ่งหวังให้เป็นองค์การระหว่างประเทศที่รับผิดชอบในการดูแลระบบตลาดปริวรรตเงินตราของโลก เนื่องจากในขณะนั้นเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำไปทั่วโลก มูลค่าของสินทรัพย์คงทนลดต่ำลงอย่างรวดเร็ว

ประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำจึงเห็นว่าการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศเพื่อดูแลกลไกทางการเงินของตลาดการเงินโลกเป็นเรื่องเร่งด่วนที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของโลกในขณะนั้น โดยมีได้คำนึงถึงการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศเพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการขยายตัวของการค้าการลงทุนระหว่างประเทศโดยตรง ดังนั้นในช่วงระยะเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงมีเพียงการจัดทำข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า (**General Agreement on Tariff and Trade: GATT**) ซึ่งนับเป็นการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม แต่ก็เกิดขึ้นในช่วงต้นทศวรรษที่ 19 และจำกัดอยู่ในขอบเขตของประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำเพียง 23 ประเทศ

การจัดทำข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้าเป็นข้อตกลงแบบพหุภาคี (Multilateral Trade Liberalization) เป็นแนวคิดที่ประเทศอังกฤษเป็นผู้นำเสนอ ผ่านร่างระเบียบการค้าระหว่างประเทศ (A Proposal for an International Commercial) โดยยึดหลักพื้นฐานอยู่บนหลักแนวคิดการค้าแบบเสรีทุนนิยม ทั้งนี้ข้อตกลงที่จัดทำขึ้นในขณะนั้น ครอบคลุมถึงด้านการค้าและบริการ โดยในส่วนของ การให้บริการ มีการกำหนดรายละเอียดของการให้บริการ ภายใต้หลักการค้าระหว่างประเทศที่เป็นธรรม แต่การบังคับใช้ข้อตกลงดังกล่าวยังเป็นไปไม่ครบถ้วนจำกัด จนกระทั่งในช่วงทศวรรษที่ 1980 จึงได้มีการบรรลุข้อตกลงในกรอบการค้าอุรุกวัย (**Uruguay Round**) ในการกำหนดระดับเขตแดนของอัตราภาษีศุลกากรในสินค้าหมวดสำคัญๆ

การดำเนินการตามข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้าในระยะแรก เป็นการดำเนินการในลักษณะพหุภาคี (Multilateral) ประกอบกับประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง ใช้นโยบายการเจรจาในลักษณะทวิภาคี (Bilateral) โดยเน้นในลักษณะการค้าต่างตอบแทน ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาในขณะนั้น (US Reciprocal Trade Agreement Act 1934) จนกระทั่งประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถ

บรรลุข้อตกลงในการเจรจาแบบพหุภาคี และจัดทำข้อเสนอขยายการค้าและการจ้างงาน (Proposal for Expansion of World Trade and Employment) โดยมีองค์การสหประชาชาติเป็นผู้ให้การสนับสนุน แนวคิดการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ (International Trade Organization: ITO)

การปฏิวัติอุตสาหกรรมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอย่างมาก ในช่วงศตวรรษที่ 19 การค้า โดยเฉพาะการลงทุนระหว่างประเทศมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว จากเดิมที่มีการกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มประเทศในทวีปยุโรปไม่กี่ประเทศ ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในภูมิภาคอื่นๆ ยังใช้รูปแบบของการค้าในลักษณะอาณานิคม จึงอาจกล่าวได้ว่าประเทศสหราชอาณาจักร (United Kingdom) เป็นผู้นำของการสร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศหลังสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 (พ.ศ.2457 – พ.ศ.2482) แต่พัฒนาการของความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศหลังสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในช่วงศตวรรษที่ 20 โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการค้าการลงทุนระหว่างประเทศอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะการจัดตั้งสหภาพยุโรป ในลักษณะของกลุ่มการค้าซึ่งมีความหลากหลาย (Multilateralism) จากความใกล้ชิดในแง่ของการค้าการลงทุนที่มีอย่างยาวนานของประเทศในทวีปยุโรป นับตั้งแต่สมัยสงครามนโปเลียน โดยสภา-คอนเกรสแห่งเวียนนา (Vienna Congress) ให้ความมั่นใจถึงแนวคิดการจัดตั้งกลุ่มการค้าในทวีปยุโรป นับตั้งแต่ในช่วงศตวรรษที่ 18 ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวขัดแย้งกับแนวนโยบายการค้าแบบเสรีเสนอโดย Adam Smith

การเติบโตอย่างรวดเร็วของปริมาณการค้าระหว่างประเทศ สนับสนุนแนวคิดให้การค้าระหว่างประเทศควรที่จะมีนโยบายที่แน่นอนระดับสากล เพราะจะช่วยให้รัฐบาลของแต่ละประเทศสามารถกำหนดนโยบายการค้า การลงทุนของตนให้สอดคล้องกับเกณฑ์ในระดับสากล ทั้งนี้กลไกดังกล่าวไม่ได้ครอบคลุมเรื่องของรายละเอียดปลีกย่อยตามประเภทของสินค้าและบริการอันเป็นการเฉพาะ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคของการจัดตั้งข้อตกลงที่ลงในรายละเอียดได้อย่างครบถ้วน

ในทางตรงข้ามหากชาติอุตสาหกรรมชั้นนำให้ความสนใจและร่วมดำเนินการในการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม จะช่วยให้เกิดแรงขับเคลื่อนของหน่วยงานกลางระหว่างประเทศ สนับสนุนให้เกิดการค้าการลงทุนมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยสังเกตได้ว่าผลของการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ทำให้เกิดความร่วมมือโดยยึดสภาพภูมิศาสตร์เป็นสำคัญ

ความเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาดังกล่าว สอดคล้องกับอัตราส่วนการส่งออกสินค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ดังตารางที่ 3.4 ซึ่งแสดงอัตราส่วนของการส่งออกสินค้าของประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติภายในประเทศ (GDP) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2413 - พ.ศ.2548

ตารางที่ 3.4 อัตราส่วนการส่งออกสินค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ
ตั้งแต่ปี พ.ศ.2413 – พ.ศ.2548

หน่วย : ร้อยละ

ประเทศ \ พ.ศ.	2413	2456	2472	2493	2516	2541	2543	2548
แคนาดา	11.3	11.6	22.4	12.3	19.3	39.0	42.4	39.7
สหรัฐอเมริกา	2.5	3.7	5.9	3.0	4.9	10.1	10.6	10.2
บราซิล	12.2	9.8	6.9	3.9	2.5	5.4	5.5	8.9
แม็กซิโก	3.9	9.1	14.3	3.0	1.9	10.7	12.3	12.3
ออสเตรเลีย	5.5	8.6	7.4	5.2	16.3	45.5	52.7	64.8
เบลเยียม	9.0	22.6	24.3	17.3	52.1	88.5	97.0	112.6
เดนมาร์ก	8.3	12.8	23.2	12.1	23.7	41.9	45.5	49.4
ฟิลแลนด์	15.5	25.0	40.4	18.7	30.2	51.6	54.6	51.9
ฝรั่งเศส	4.9	7.8	11.5	7.6	15.2	28.7	29.9	27.6
เยอรมนี	9.5	16.1	14.8	5.0	20.6	38.9	42.1	51.1
อิตาลี	4.3	4.8	5.9	3.5	12.5	26.1	28.7	28.8
เนเธอร์แลนด์	17.4	17.3	29.7	12.2	40.7	61.2	62.9	77.7
นอร์เวย์	9.0	14.0	23.3	12.9	26.2	55.4	56.7	55.6
สวีเดน	10.3	15.3	23.9	15.6	31.4	62.5	63.3	64.5
สวิตเซอร์แลนด์	18.9	34.8	35.0	15.3	33.2	51.8	56.0	59.3
สหราชอาณาจักร	12.2	17.5	14.2	11.3	14.0	25.0	23.1	19.3
ออสเตรเลีย	7.1	12.3	13.2	8.8	11.0	18.1	19.8	18.6
จีน	0.7	1.7	2.6	2.6	1.6	4.9	5.9	10.7
อินเดีย	2.6	4.6	4.0	2.5	2.0	2.4	2.9	3.7
ญี่ปุ่น	0.2	2.4	6.1	2.2	7.7	13.4	14.6	15.7
เฉลี่ยทั่วโลก	4.6	7.9	9.0	5.5	10.5	17.2	18.5	20.5

ที่มา: World Trade Report 2007, World Trade Organization, หน้าที่ 49 ตารางภาคผนวกที่ 3

ตารางที่ 3.4 แสดงถึงสัดส่วนการส่งออกสินค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติภายในประเทศ (GDP) ของประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ คำนวณแล้วมีการเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย โดยประเทศที่มีฐานตัวเลขขนาดเล็ก เช่น เบลเยียม มีสัดส่วนการการเติบโตมากกว่าร้อยละร้อยในช่วงปี พ.ศ.2413 – พ.ศ.2548 ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการส่งออกสินค้าไปจำหน่ายในต่างประเทศของประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ

นำ มีการเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด นับตั้งแต่มีแนวคิดอย่างเป็นรูปธรรมในการสร้างความร่วมมือการค้าระหว่างประเทศ

การสร้างความร่วมมือในด้านการค้าระหว่างประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ดำเนินไปอย่างเป็นรูปธรรมภายใต้กรอบระเบียบที่ชัดเจน โดยเฉพาะการอ้างอิงหลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favoured Nation Treatment: MFN) หมายถึง การปฏิบัติที่เป็นคุณไม่ต่ำกว่าที่ประเทศนั้นให้สิทธิแก่ผู้ดำเนินธุรกิจประเทศเดียวกันของประเทศอื่นใด (Non Discrimination) ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว ประเทศสมาชิกมีความผูกพันที่ต้องรับเงื่อนไขโดยทันที และปราศจากเงื่อนไขที่ตนปฏิบัติที่เป็นคุณไม่น้อยไปกว่ามาตรฐานที่ตนได้ตั้งไว้ (No Less Favorable)

นอกจากนี้ประเทศสมาชิกต้องให้คำรับรองว่าจะไม่สร้างความไม่ชัดเจนโดยใช้มาตรการหนึ่งมาตรการใด หรือมาตรการอันเป็นการเกี่ยวเนื่อง ซึ่งกระทบต่อการเปิดเสรีทางการค้าของประเทศตน ยกเว้นในกรณีที่เกิดกรณีฉุกเฉิน อาทิ การเกิดจลาจลในประเทศ หรือการเกิดภัยพิบัติสำคัญ

การกำหนดเงื่อนไขและข้อผูกพันในการเปิดเสรี ภายใต้หลักปฏิบัติอย่างชาติได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง ประกอบไปด้วย 2 ส่วนหลัก คือ 1. ข้อผูกพันทั่วไป (Horizontal Commitments) และ 2. ข้อผูกพันรายสาขา (Sector Specific Commitments) โดยมีรายละเอียดของข้อผูกพันแต่ละประเภท ดังนี้

1. ข้อผูกพันทั่วไป เป็นภาพรวมของ **กิจกรรมหลักในการค้าระหว่างประเทศ** โดยส่วนใหญ่จะเป็นการกำหนดแนวทางการเข้าสู่ตลาด (Market Access) การปฏิบัติเยี่ยงชาติ (National Treatment) อาทิ การลงทุนทางตรงของต่างชาติ (Foreign Direct Investment : FDI) การถือครองอสังหาริมทรัพย์ (Real Estate Acquisition) การให้การอุดหนุนโดยรัฐหรือการยกเว้นภาษี (Government Subsidies) และการเข้ามา ตลอดจนการพำนักงานชั่วคราวของบุคคลธรรมดาในแง่ของธุรกิจ (Entry and Temporary Stay of Natural Persons)

2. ข้อผูกพันรายสาขา จะมีรายละเอียดข้อผูกพันรายสาขาสำหรับเรื่องการค้าเข้าสู่ตลาด และการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติซึ่งจะต้องระบุให้สอดคล้อง โดยอาจจะเป็นการผูกพันอย่างเต็มที่ (Full Commitment) หรือการผูกพันบางส่วน (Partial Commitment) การปฏิบัติตามข้อผูกพันใดๆ จะต้องเป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงตรง ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ (Pacta Sunt Servanda) ดังนั้น ประเทศสมาชิกจะต้องทำการอนุวัติ (**ปฏิบัติ**) การดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวกับกฎหมายภายในประเทศของตน ให้สอดคล้องกับข้อผูกพันที่ประเทศสมาชิคนั้นได้รับรองตนเองเข้าผูกพัน

บทสรุป

พัฒนาการของความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นไปภายใต้การยกระดับบทบาททางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ขึ้นสู่การเป็นผู้นำในเวทีระหว่างประเทศ การจัดทำข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า เป็นผลการเจรจาอย่างเป็นรูปธรรมในการพัฒนาด้านการค้าระหว่างประเทศ **การพัฒนาความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศเป็นไปตามหลักหลักการค้าแบบเสรีภายใต้แนวคิดพื้นฐานของแนวคิดการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง**

กิจกรรม 3.1.2

1. หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์อย่างยิ่ง หมายความว่าอย่างไร
2. การกำหนดเงื่อนไขข้อผูกพันในการเปิดเสรีในลักษณะของข้อผูกพันทั่วไป (Horizontal Commitments) มีความหมายอย่างไร
3. การกำหนดเงื่อนไขและข้อผูกพันในการเปิดเสรีภายใต้ข้อผูกพันรายสาขามีรายละเอียดสำคัญ อย่างไรบ้าง

แนวตอบกิจกรรม 3.1.2

1. หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง หมายถึงการปฏิบัติที่เป็นคุณไม่ต่ำกว่าที่ประเทศนั้น ให้สิทธิแก่ผู้ดำเนินธุรกิจประเทศเดียวกันของประเทศอื่นใด (Non Discrimination) ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว ประเทศสมาชิกมีความผูกพันที่ต้องรับเงื่อนไขโดยทันที (Immediately) และปราศจากเงื่อนไข (Unconditionally) ที่ตนปฏิบัติที่เป็นคุณไม่น้อยไปกว่ามาตรฐานที่ตนได้ตั้งไว้ (No Less Favorable) ทั้งนี้ประเทศสมาชิกยังคงสิทธิที่จะดำเนินนโยบายอิสระในภาวะฉุกเฉิน อาทิ การเกิดจลาจลในประเทศหรือการเกิดภัยพิบัติ

2. **การกำหนดเงื่อนไขข้อผูกพันในการเปิดเสรีในลักษณะข้อผูกพันทั่วไป ครอบคลุมถึงกิจกรรม**หลักในการค้าระหว่างประเทศที่สำคัญ โดยเฉพาะการกำหนดแนวทางการเข้าสู่ตลาด (Market Access) การปฏิบัติเยี่ยงชาติ (National Treatment) อาทิ การลงทุนทางตรงของต่างชาติ (Foreign Direct Investment: FDI) การถือครองอสังหาริมทรัพย์ (Real Estate Acquisition) การให้การอุดหนุนโดยรัฐหรือการยกเว้นภาษี (Government Subsidies) และการเข้ามา ตลอดจนการพำนักงานชั่วคราวของบุคคลธรรมดาในแง่ของธุรกิจ (Entry and Temporary Stay of Natural Persons)

3. **การกำหนดเงื่อนไขและข้อผูกพันในการเปิดเสรีภายใต้ข้อผูกพันรายสาขา**มีรายละเอียดที่ผูกพันตามรายสาขาเฉพาะในเรื่องของการเข้าสู่ตลาด การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ ซึ่งจะต้องระบุอย่างสอดคล้อง เป็นการผูกพันอย่างเต็มที่ (Full Commitment) หรือการผูกพันบางส่วน (Partial Commitment) การปฏิบัติตามข้อผูกพันใดๆ จะต้องเป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงตรง ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ (Pacta Sunt Servanda) ดังนั้น ประเทศสมาชิกจะต้องทำการการอนุวัติการดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวกับกฎหมายภายในประเทศของตนให้สอดคล้องกับข้อผูกพันที่ประเทศสมาชิกนั้นได้รับรองตนเองเข้าผูกพัน

ตอนที่ 3.2

แนวคิดการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ

โปรดอ่านหัวเรื่อง แนวคิดและวัตถุประสงค์ตอนที่ 3.2 แล้วจึงศึกษารายละเอียดต่อไป

หัวเรื่อง

3.2.1 แนวคิดพื้นฐานขององค์การการค้าระหว่างประเทศ

3.2.2 องค์การระหว่างประเทศหลักที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ

แนวคิด

1. การค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นจากแนวคิดพื้นฐานที่มุ่งเน้นให้เกิดการขยายตัวของการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพสูงสุดในการผลิต นำมาซึ่งมาตรฐานการครองชีพที่สูงขึ้น
2. องค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับด้านการค้าระหว่างประเทศมีอยู่อย่างหลากหลาย โดยองค์การแต่ละแห่งมีวัตถุประสงค์เป็นการเฉพาะ ทั้งนี้การที่สมาชิกขององค์การ แต่ละแห่งมักเป็นตลาดนำเข้าสินค้าและบริการที่สำคัญ ดังนั้นมาตรการต่างๆขององค์การระหว่างประเทศจึงเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การค้าและการลงทุน

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 3.2 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. ระบุแนวคิดพื้นฐานของการค้าระหว่างประเทศที่สำคัญได้
2. ระบุบทบาทขององค์การ ระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับด้านการค้าระหว่างประเทศที่สำคัญได้

เรื่องที่ 3.2.1

แนวคิดพื้นฐานขององค์การการค้าระหว่างประเทศ

นักเศรษฐศาสตร์ในอดีตเริ่มตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างความร่วมมือทางการค้า การลงทุนระหว่างประเทศ นับตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 โดยเชื่อว่าความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศอย่างยุติธรรมจะช่วยหลีกเลี่ยงการเกิดสงครามในรูปแบบต่างๆ อันเนื่องมาจากความขัดแย้งทางการค้า อาทิ การใช้มาตรการทางภาษีที่ไม่เป็นธรรมหรือการสร้างอำนาจต่อรองโดยอาศัยอิทธิพลทางการเมืองและการทหาร โดยมุ่งหวังให้การสร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศพัฒนาไปสู่การเป็นพันธมิตรทางการค้า ซึ่งจะช่วยให้การค้าและการลงทุนขยายตัวและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การค้าระหว่างประเทศเป็นกลไกที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ อาทิ การค้าขายอย่างหนาแน่นบริเวณเขตชายแดน ซึ่งเป็นไปโดยปกติวิสัย ดังนั้นการกำหนดมาตรการหรือรูปแบบที่เป็นทางการ อาจทำให้พัฒนาการของการค้าระหว่างประเทศอยู่ในภาวะถดถอยแทนที่จะเติบโต ดังนั้นการจัดตั้งหน่วยงานกลางขึ้นเป็นกลไก สำหรับกระบวนการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ จำเป็นที่จะต้องได้รับฉันทามติจากประเทศที่เกี่ยวข้อง เพราะความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ไม่อาจบรรลุได้ หากแต่ละประเทศ พิจารณาจากอำนาจความสามารถในการต่อรองของตน หรือความสามารถในการผลิตที่แตกต่างกัน อาทิ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตร ดังนั้นการปกป้องอุตสาหกรรมในประเทศใดๆ จึงมักเป็นผลจากการดำเนินนโยบายทางการเมืองของประเทศนั้น หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการนำหลักรัฐศาสตร์มาชี้นำหลักเศรษฐศาสตร์ เพราะโดยปกติในแต่ละประเทศจะมีกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Groups) ซึ่งมีอำนาจในการกำหนดนโยบายทางการเมือง การค้า และการลงทุนในประเทศ ที่ครอบคลุมถึงนโยบายระหว่างประเทศ

การเปิดเสรีทางการค้า (Trade Liberalization) มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง พร้อมๆ กับการเกิดขึ้นของมนุษยชาติ และพัฒนาดังกล่าวก็ดำเนินไปอย่างสมเหตุสมผล ตามสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ทั้งนี้รัฐบาลของประเทศต่างๆ มีความเข้าใจหรือการยอมรับนโยบายการค้าระหว่างประเทศที่แตกต่างกัน

ดังนั้นแนวคิดของการค้า การลงทุนระหว่างประเทศจะได้รับการยอมรับอย่างน้อยเพียงใด จึงมักมาจากผลประโยชน์ที่แต่ละฝ่ายคาดหวังจากการค้า ทำให้การร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศเป็นไปในลักษณะของการค้าต่างตอบแทน **สภาพการณ์**ดังกล่าวไม่เว้น แม้กระทั่งประเทศขนาดเล็ก ซึ่งเข้าไปร่วมในการจัดตั้งข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ

ทั้งนี้หากรัฐบาลของประเทศใดขาดความเชื่อถือ หรือไม่มโนบายที่จะสนับสนุนให้เกิดการขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศ การใช้นโยบายเปิดเสรีทางการค้าย่อมไม่เป็นที่คาดหวังของอุตสาหกรรมภายในประเทศ และผู้ผลิตภายในประเทศ อาทิ เกษตรกรในกลุ่มสินค้าการเกษตรภาวะการณ์ดังกล่าวทำให้ไม่เกิดการพัฒนาการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อปัจจัยแวดล้อมผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มักจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและการเมืองอย่างรุนแรง ดังนั้นการใช้เงื่อนไขทางการค้า จึงมีอาจดำเนินการไปเพียงโดยลำพัง แต่ต้องคำนึงถึงปัจจัยพื้นฐานหรือสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้นๆ ประกอบ

แนวคิดการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ

การจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศอยู่บนแนวคิดพื้นฐานของเศรษฐกิจของโลก ซึ่งนับวันจะมีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกันเพิ่มขึ้น ดังนั้นการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการ จะช่วยให้เกิดหน่วยงานกลางระหว่างประเทศในการกำกับ ควบคุมกลไกการค้าระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการและเป็นธรรม มีความโปร่งใสมากกว่าที่จะดำเนินตามนโยบายของประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำประเทศใด หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นการเฉพาะ ซึ่งมักนำไปสู่ความขัดแย้งทางการค้าระหว่างประเทศ หรือภาวะสงครามแบบเต็มรูปแบบ

องค์การการค้าระหว่างประเทศควรจะเป็นมากกว่าหน่วยงาน ที่อำนวยความสะดวกในเรื่องของการค้าระหว่างประเทศ โดยควรครอบคลุมการทำหน้าที่รวบรวมและจัดทำนโยบายการค้าระหว่างประเทศ ตลอดจนกำหนดทิศทางการพัฒนาแนวนโยบายการค้าระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการเป็นอิสระ เพื่อยกระดับการค้าระหว่างประเทศให้เป็นธรรมและโปร่งใส

แนวคิดสนับสนุนต่อการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ ที่สำคัญประกอบด้วย

1. การจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศเป็นผลของเกมแห่งดุลอำนาจ (Game Set Up) โดยสมมติฐานนี้พิจารณาว่าการค้าระหว่างประเทศ เป็นเสมือนกลไกระหว่างประเทศ ซึ่งกำกึ่งระหว่างการใช้อำนาจของประเทศที่มีขนาดใหญ่และกลุ่มประเทศขนาดเล็ก ที่รวมกลุ่มกันเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองของตน

2. การจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศเป็นผลจากการสร้างความร่วมมือเพื่อรองรับความขัดแย้ง (Maximum Mutual Deterrence) เนื่องจากความร่วมมือของประเทศต่างๆ เกิดขึ้นได้โดยการถูกกระตุ้นจากมาตรการการลงโทษ ซึ่งถูกกำหนดในองค์การการค้าระหว่างประเทศเพื่อใช้ลงโทษต่อสมาชิกหากไม่ได้รับความร่วมมือ หรือไม่ดำเนินการตามภาระผูกพันที่ประเทศนั้นๆ สมควรดำเนินการตามเงื่อนไขการค้าระหว่างประเทศ

3. การจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศเป็นผลมาจากภาวะการณ์ที่ไม่เปลี่ยนแปลง (Unchanging Circumstances) ของสภาพแวดล้อม ซึ่งอยู่โดยรอบและมีผลต่อสภาพเศรษฐกิจภายในประเทศ การกำหนดนโยบายการค้าระหว่างประเทศ มักไม่มีการเปลี่ยนแปลงในระยะเวลาสั้น ดังนั้นการให้ความเห็นชอบต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นโดยปัจจัยภายนอก อาทิ เทคโนโลยี หรือการปรับโครงสร้างทางสังคมให้สอดคล้องกับนานาประเทศจึงเป็นเรื่องสำคัญ

4. การจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศจะช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาไปสู่สังคมที่มีข้อมูลข่าวสารอย่างเท่าเทียมกัน (Symmetrical Information) สมมติฐานของข้อมูลข่าวสารพิจารณาในประเด็นที่ว่าผู้ที่อยู่ในระบบการค้าทุกฝ่าย ต่างมีข้อมูลในการเจรจาและพิจารณาอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นการตัดสินใจใดๆ จึงเป็นไปภายใต้การคาดหวังถึงผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับอย่างสมเหตุสมผล

5. การจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศเป็นผลมาจากความสมเหตุสมผล (Rationality) โดยพื้นฐานแล้วผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการค้าระหว่างประเทศสมควรที่จะมีเหตุผลและประสิทธิภาพ ในการพิจารณาประกอบข้อเสนอต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และไม่ควรมีประเด็นแอบแฝงใดๆ เพื่อสร้างความโปร่งใสและสร้างความน่าเชื่อถือต่อการดำเนินงานของการค้าระหว่างประเทศในอนาคต

6. การจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศเป็นผลมาจากการบริหารต้นทุน การจัดการการค้าระหว่างประเทศ (Transaction Costs) ให้เป็นต้นทุนที่มีประสิทธิภาพโดยรวม เพราะการเจรจาและกำหนดนโยบายทางการค้า และการบริหารความขัดแย้งต่างๆ อันเนื่องมาจากการค้าระหว่างประเทศล้วนมีกระบวนการขั้นตอนพิจารณา ดังนั้นหากดำเนินการโดยมีองค์การการค้าระหว่างประเทศเป็นตัวกลาง จะช่วยให้เกิดต้นทุนต่ำลงหรือมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ทำให้การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งสามารถดำเนินการไปได้อย่างลุล่วง

กล่าวโดยสรุป แนวคิดสนับสนุนการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ เนื่องจากการค้าระหว่างประเทศเป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับทุกประเทศในโลก โดยผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวทางการค้า นำไปสู่ความสามารถในการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความเชี่ยวชาญในการผลิตสินค้าเฉพาะด้าน โดยอาศัยพื้นฐานของหลักการทางการค้าระหว่างประเทศที่เป็นที่ยอมรับ

แนวคิดที่สนับสนุนกลไกการค้าระหว่างประเทศโดยองค์การค้าอย่างเป็นทางการพิจารณาได้ใน 2 ทฤษฎีหลัก คือ

1. แนวคิดทฤษฎีแบบสมเหตุสมผล (Rationalist Theories)
2. แนวคิดทางด้านกฎหมายของการร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศ

โดยมีรายละเอียดของแต่ละทฤษฎี ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีแบบสมเหตุสมผล

แนวคิดทฤษฎีแบบสมเหตุสมผล อยู่บนพื้นฐานของการตัดสินใจที่มุ่งหวังจะสร้างอรรถประโยชน์สูงสุด (Maximum Utility) จากความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากการค้าระหว่างประเทศ โดยทุกฝ่ายต้องกำหนดขอบเขตระดับความร่วมมือให้ชัดเจน และสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นต่อทุกฝ่าย (Mutually Beneficial) จึงถือเป็นสถาบันแนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Neoliberal Institutionalism) ที่คำนึงถึงควมมีประสิทธิภาพโดยรวมเป็นสำคัญ แม้ว่าโดยปกติข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ มักจะเป็นผลมาจากการต่อรองของผู้มีส่วนได้เสียตามดุลอำนาจของแต่ละฝ่ายที่มี แต่ท้ายที่สุดก็จะนำไปสู่การสร้างความร่วมมือและเพิ่มประสิทธิภาพโดยรวมของการค้าระหว่างประเทศ

ทั้งนี้แนวคิดทฤษฎีแบบสมเหตุสมผล ได้รับการสนับสนุนจากทฤษฎีโครงสร้าง (Structuralist) ซึ่งพิจารณาถึงความสมเหตุสมผลของระบบ ที่มุ่งหวังให้เกิดประโยชน์โดยรวมอันเนื่องมาจากการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ และนำมาซึ่งผลประโยชน์กับประเทศทุกประเทศโดยรวม ดังนั้น รัฐในฐานะผู้มีอำนาจรับผิดชอบโดยตรงจะต้องสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับประชาชนในชาติ ถึงความสำคัญและประโยชน์ของแนวนโยบายในการค้าแบบเสรี

รูปแบบหนึ่งของสถาบันแนวคิดอิสระยุคใหม่คือ สัจนิยมใหม่ (Neorealism) ซึ่งคำนึงถึงการสร้างผลประโยชน์สูงสุดของแต่ละประเทศ สอดคล้องกับดำเนินการตามกิจกรรมที่ไม่มีผู้แพ้ชนะอย่างแท้จริง (Zero Sum Game) กล่าวคือความได้เปรียบของฝ่ายหนึ่งคือความสูญเสียของอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้นการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศทางด้านการค้า การลงทุน ที่อยู่บนพื้นฐานของความสามารถในการปกป้องผลประโยชน์ของประเทศตน จะนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมือง และการทหาร

แนวคิดแบบสมเหตุสมผลต่อความร่วมมือทางการค้า การลงทุนระหว่างประเทศเป็นแนวคิดในเชิงบวก โดยกลไกอย่างเป็นธรรมจะช่วยลดโอกาสที่เกิดความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการค้าที่ไม่เป็นธรรม และช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

2. แนวคิดทางด้านกฎหมายของการร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศ

แนวนโยบายทางด้านกฎหมาย มักใช้เป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการค้า การลงทุนระหว่างประเทศ เพราะในแง่กฎหมาย รัฐเป็นกลไกของตัวแทนแห่งการใช้อำนาจทางกฎหมาย และแสดงเจตนาแทนปวงชนในประเทศ ดังนั้นการตัดสินใจแห่งรัฐ จำเป็นที่จะต้องสะท้อนถึงความต้องการภายในประเทศของประชาชนภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญที่กำหนด

ข้อสังเกตที่เห็นได้เด่นชัดสำหรับแนวคิดทางด้านกฎหมายต่อการสร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศ จะอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดเศรษฐศาสตร์แบบทุนนิยม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ เปรียบเสมือนสัญญาที่มีประสิทธิภาพอย่างสมบูรณ์ (Fully Efficient Contract) โดยเป็นสัญญาที่ระบุถึงความเป็นไปได้ของการได้รับสิทธิประโยชน์จากกระบวนการค้า และไม่มีการเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงแก้ไข หรือนำมาเจรจาใหม่ ดังนั้นข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศจึงเป็นดุลยภาพแห่งข้อตกลงภายใต้สัญญาที่ทุกฝ่ายซึ่งเข้าสู่กระบวนการให้ความเห็นชอบและยอมรับ

2. ข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ ถือเป็นจุดเริ่มต้นและมีความสมบูรณ์ไม่เปลี่ยนแปลงในระยะเวลาอันใกล้ หรือยอมรับให้เกิดการแทรกแซงเกิดขึ้น เพราะภายใต้กระบวนการแห่งการบังคับใช้ จำเป็นต้องเผชิญหน้ากับกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในหลายพื้นที่ แม้ว่าโดยรวมปกติ การได้รับผลประโยชน์ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มักจะแลกมาด้วยการสูญเสียผลประโยชน์ของอีกกลุ่มหนึ่งในสังคม แต่โดยผลรวมความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศจะให้ผลสุทธิที่เป็นบวก และไม่ควรมีความขัดแย้งในกระบวนการสร้างหรือพัฒนาสัญญาที่ได้มีการดำเนินการไว้เป็นตัวต้นแบบ

3. ในแง่ของกระบวนการความร่วมมือทางการค้า ที่เป็นกลไกสร้างดุลยภาพภายในของการเจรจา (Endogenous Negotiation Equilibrium) ตัวสัญญาที่แท้จริงแล้ว เป็นสิ่งที่ดำเนินการไปโดยปราศจากการแทรกแซงของบุคคลภายนอก จึงอาจไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมืองค์การการค้าระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม เพราะข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ จะต้องได้รับการยอมรับและใช้เป็นมาตรฐานในการถือปฏิบัติ

แนวคิดของการพัฒนาองค์การการค้าระหว่างประเทศ ยังพิจารณาในขอบเขตอันกว้าง ไปถึงต้นทุนในการเจรจาทางการค้า ซึ่งปกติจะหมายถึงต้นทุนในการแสวงหาข้อมูล การเจรจาต่อรอง การดำเนินการทางกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายหรือข้อตกลง ตลอดจนต้นทุนการกำหนดนโยบายความหลากหลายของชนชาติต่างๆ ตามเขตแดนที่ได้มีการแบ่งของประเทศต่างๆ ซึ่งต้องคำนึงถึงความแตกต่างของขนาดแต่ละประเทศ และอำนาจทางการเมืองของประเทศที่ไม่เท่ากัน ส่งผลให้ข้อตกลงทางการค้าไม่อาจดำเนินไปตามมาตรฐานเดียวกัน หากพิจารณาจากอำนาจการต่อรองที่มีความแตกต่างระหว่างรัฐขนาดใหญ่และขนาดเล็ก พัฒนาการของข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศจึงมักเป็นไปในรูปแบบของทวิภาคี (Bilateral) ข้อตกลงในระดับภูมิภาค (Plurilateral Trade) และข้อตกลงทางการค้าแบบหลากหลาย (Multilateral Trade Agreements) ตามลำดับ

แม้จะมีแนวคิดพื้นฐานของการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศอย่างหลากหลาย **อย่างไรก็ตามการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศยังต้องพิจารณาประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้ร่วมด้วยคือ**

1. การหลีกเลี่ยงปัญหาภายในประเทศ หรือความขัดแย้งภายในประเทศซึ่งจะสร้างผลลบต่อการสร้างความร่วมมือทางการค้า การลงทุนระหว่างประเทศส่งผลให้การเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในภาวะถดถอย
2. ข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศสามารถนำไปสู่การพัฒนาเป็นความร่วมมือทางการลงทุน และลดอุปสรรคอันเนื่องมาจากปัญหาความแตกต่างของเชื้อชาติ
3. ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและความเป็นมาของแต่ละชาติ เป็นปัจจัยซึ่งไม่อาจพิจารณาได้โดยอ้างอิงหลักการทางเศรษฐศาสตร์อย่างเป็นรูปธรรม แต่ต้องพิจารณาขอบเขตไปถึงเรื่องค่านิยม (Norms) ซึ่งเป็นตัวกำหนดทิศทางการค้าการลงทุนในระดับหนึ่ง
4. ความซับซ้อนของโครงสร้างกลไกทางสังคมเศรษฐกิจและการเมืองที่มีมากขึ้นในหลายมิติ เนื่องจากการปรับโครงสร้างของประชากรที่มีความแตกต่างอย่างเด่นชัดจากในอดีตที่ผ่านมา ถือเป็นแรงผลักดันสำคัญแห่งการสร้างความร่วมมือทางการค้า การลงทุนระหว่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

พัฒนาการของแนวคิดพื้นฐานการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ

การขยายตัวทางเศรษฐกิจของโลกที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องนับจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศ ในช่วงเวลาดังกล่าว มีการจัดตั้งธนาคารกลางของแต่ละประเทศ เพื่อให้ดำเนินนโยบายการเงินอย่างสอดคล้องในระดับสากล ทำให้แนวคิดการจัดตั้งข้อตกลงทางการค้า อันเป็นหลักสากลเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามปัญหาต่างๆ ของการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรมในขณะนั้น คือความไม่แน่นอน การขาดข้อมูลข่าวสารที่จะถ่ายทอดไปยังประชาชนของแต่ละประเทศให้ได้รับการยอมรับต่อแนวคิดการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

องค์การการค้าระหว่างประเทศ สามารถทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางอำนวยความสะดวก (Facilitators of Co-operation) ในการประสานความต้องการที่มีอยู่หลากหลายของแต่ละประเทศ และองค์การการค้าระหว่างประเทศยังสามารถดำเนินการพิจารณาเพื่อกำหนดแนวทางสำหรับการดำเนินนโยบาย การเจรจาของประเทศต่างๆ โดยมีต้นทุนในการดำเนินการที่ต่ำที่สุด

ทั้งนี้ประเด็นหลักในการเจรจาทางการค้าระหว่างประเทศจะเกี่ยวข้องกับอัตราภาษีมาตรการการควบคุมการนำเข้าสินค้า การจ้างงาน และการควบคุมปริมาณการค้าขายของแต่ละประเทศ ซึ่งรัฐบาลของทุกประเทศภายใต้ระบบทุนนิยมให้ความสำคัญกับตัวเลขรายได้ประชาชาติและการเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังนั้นหากมีการเจรจาทางการค้าใดๆ ซึ่งประกอบไปด้วยหลายฝ่าย โดยมีการกำหนด

ข้อตกลงเป็นการเฉพาะอย่างเป็นรูปธรรม เช่นอัตราภาษีศุลกากร จะทำให้การค้าระหว่างประเทศมีการเติบโตจากความเชื่อมั่นของประเทศสมาชิกของประเทศต่างๆ

องค์การการค้าระหว่างประเทศ มีพัฒนาการมาจากการจัดตั้งข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) นับตั้งแต่มีการเกิดขึ้นของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า ก็ยังไม่สามารถที่จะมีการระบุชี้เฉพาะถึงอัตราภาษีศุลกากรอย่างเป็นรูปธรรมสำหรับประเทศสมาชิกทุกประเทศที่ปราศจากการร้องเรียนของประเทศสมาชิกได้อย่างสมบูรณ์

แนวคิดพื้นฐานของการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ เกิดขึ้นจากหลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favoured Nation Treatment: MFN) เพราะการใช้หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศในรูปแบบของการสร้างประโยชน์ร่วมกัน (Mutually Beneficial) และลดปัญหาของการได้ประโยชน์ฝ่ายเดียว (Free Riding Problem) อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกาอนุญาตให้ประเทศจีนสามารถส่งผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มเข้าไปโดยได้รับสิทธิพิเศษทางภาษี ในช่วงต้นทศวรรษ 1990 ซึ่งเป็นไปตามหลัก MFN ทั้งนี้เมื่อประเทศจีนมีความคิดริเริ่มใช้นโยบายเสรีทางการค้า ประเทศสหรัฐอเมริกาก็ขอให้ประเทศจีนผ่อนปรนข้อจำกัดการส่งสินค้าประเภท IT ให้กับผู้ผลิตสหรัฐด้วยหลัก MFN เช่นเดียวกัน

แนวคิดการกำหนดชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง ได้ถูกนำไปขยายผลเป็นการกำหนดข้อตกลงทางการค้าในระดับภูมิภาค (Regionalism) อย่างแพร่หลาย แต่ข้อตกลงทางการค้าในระดับภูมิภาค (Regional Trade Agreements: RTAs) เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางการเมือง มากกว่าปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ หรือการมุ่งหวังที่จะให้เกิดการขยายตัวทางการค้าอย่างแท้จริง อาทิ ในช่วงภาวะสงครามซึ่งมักจะมีการกำหนดข้อตกลงทางการค้าในระดับภูมิภาคอย่างแพร่หลาย

นอกจากนี้การกำหนดข้อตกลงทางการค้าในระดับภูมิภาคมักจะเกิดขึ้นในลักษณะของแนวปฏิบัติที่เป็นลักษณะพิเศษระหว่างประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่งเป็นการเฉพาะ ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดการเปิดเสรีที่ต้องการความหลากหลายมากขึ้น (Multilateral Liberalization) โดยทางปฏิบัติพบว่า ส่วนใหญ่ประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจขนาดใหญ่ จะใช้เครื่องมือในการกำหนดชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง เป็นเงื่อนไขของการขยายอิทธิพลทางการเมือง โดยเฉพาะต่อประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งลักษณะของความพิเศษและความแตกต่าง (Special and Differential: S&D) ของประเทศที่กำลังพัฒนาได้รับการปฏิบัติ อาจส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตที่ไม่มีการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพจากการได้รับการปฏิบัติเป็นกรณีพิเศษ

ข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศถือเป็นข้อตกลงที่ต้องได้รับการยอมรับและบังคับใช้ให้เกิดความน่าเชื่อถือ และควรมีคณะกรรมการซึ่งเป็นอิสระเป็นผู้พิจารณาข้อโต้แย้ง หรือข้อร้องเรียน

ต่าง ๆ ตลอดจนกำหนดแนวทางปฏิบัติการบังคับใช้ข้อตกลงอย่างชัดเจน (Codified Rules of Enforcement) ช่วยลดความเสี่ยงของความล้มเหลวของการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ อันเนื่องมาจากผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อความน่าเชื่อถือ ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวประกอบไปด้วยเรื่องของการตรวจสอบพิสูจน์ทราบ และวิเคราะห์ในแง่ขององค์ประกอบของเหตุการณ์แวดล้อม

ความโปร่งใสของการดำเนินงานขององค์การการค้าระหว่างประเทศเป็นพื้นฐานสำคัญ ที่จะทำให้การจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ สามารถบรรลุผลและดำเนินการต่อไปได้อย่างได้รับความน่าเชื่อถือ เพราะความโปร่งใสเป็นปัจจัยสำคัญที่จะบังคับใช้ต่อประเทศสมาชิกให้ปฏิบัติตามข้อกำหนด ช่วยสร้างความเข้าใจของประชาชนในชาติของประเทศสมาชิกให้ยอมรับและปฏิบัติตามนโยบายทางการค้าระหว่างประเทศที่เป็นข้อตกลงในระดับสากล โดยยึดระดับการยอมรับภาระผูกพันของแต่ละฝ่าย

นับจากที่ได้มีการจัดตั้งองค์การการค้าโลกเพื่อทำหน้าที่แทนข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้าในปี พ.ศ.2538 แม้จะเป็นการดำเนินการในรอบเดิมของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า แต่องค์การการค้าโลกก็ได้รับการคาดหวังถึงการสร้างกลไกการค้าระหว่างประเทศที่อยู่บนหลักการพื้นฐานที่สำคัญ 2 ประการ คือ หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non Discrimination) และหลักการต่างตอบแทน (Reciprocity) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non Discrimination) หลักการไม่เลือกปฏิบัติ หมายถึงการที่ประเทศสมาชิกซึ่งเป็นภาคีขององค์การการค้าโลก จะไม่เลือกปฏิบัติในลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างประเทศภาคีอื่น โดยมีประเด็นหลักที่ต้องพิจารณา 2 ประการคือ 1) หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง และ 2) หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) หลักปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง (Most Favored Nation Treatment: MFN) ตามข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า ได้กำหนดเป็นหลักพื้นฐานในเรื่องของหลักปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งโดยไม่มีเงื่อนไข (Unconditional MFN) ทั้งนี้หลักปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์เป็นสิ่งรับประกันว่าทุกประเทศภาคีจะมีความพึงพอใจจากการนำเข้าสินค้าที่ต้องการ เพราะเป็นสินค้าที่ผลิตโดยมีคุณภาพ

ดังนั้นหากอัตราภาษีการนำเข้าแปรเปลี่ยนไปตามแหล่งกำเนิดสินค้า จะทำให้ผู้ผลิตไม่สามารถแข่งขันได้ แม้ว่าสินค้าของประเทศตนจะมีประสิทธิภาพหรือคุณภาพที่ดีกว่า เนื่องจากต้นทุนอันเกิดจากอัตราภาษี

นอกจากนี้หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจะทำให้ความสำคัญของการเจรจาในระดับนานาชาติลดลง แต่ส่งเสริมให้เกิดข้อตกลงในระดับพหุภาคีในเรื่องของการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ ซึ่งมักเป็นอุปสรรคโดยรวมต่อการขยายตัวต่อการค้าระหว่างประเทศ เพราะหลักปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจะช่วยสร้างให้เกิดความเท่าเทียมแห่งอำนาจ โดยไม่คำนึงถึงขนาดของประเทศสมาชิก ช่วยลดต้นทุนเจรจาโดยรวมของการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ ช่วยสนับสนุนให้รัฐประเทศสมาชิกต่างๆ สามารถดำเนินการได้ อย่างโปร่งใส อาทิ การต่อรองในภาคสินค้าเกษตรของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งไม่เคยประสบผลสำเร็จเหนือประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำเลยหากเจรจาเป็นรายคู่ แต่การรวมกลุ่มของประเทศกำลังพัฒนาทำให้ประเทศอุตสาหกรรมต้องรับฟังและลดมาตรการการสนับสนุนภาคเกษตรกรรมในประเทศนับจากช่วงปลายทศวรรษ 1990

แนวคิดหลักของการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 12 โดยมีหลักฐานปรากฏหลักฐานอย่างเด่นชัด ในช่วงนับตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 โดยในช่วงระยะเวลาดังกล่าวประเทศอังกฤษและเนเธอร์แลนด์ ต้องเผชิญกับการแข่งขันทางการค้าอย่างรุนแรงกับประเทศสเปน โปรตุเกส ในขณะที่ประเทศฝรั่งเศสและประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวียได้รับผลกระทบจากการจัดตั้งสนธิบัตรแห่งเยอรมัน Hanseatic League^b และสาธารณรัฐแห่งอิตาลี (Italian Republics) โดยในกลุ่มประเทศเหล่านี้มีการให้สิทธิประโยชน์เป็นการเฉพาะภายใต้การเจรจาโดยตรงระหว่างประเทศภาคีแห่งสนธิสัญญาโดยตรง การนำหลัก การปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งมาใช้ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ทำให้เกิด การพิจารณาถึงการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกัน ก่อให้เกิดแนวคิดการเรียกร้องสิ่งชดเชยภายใต้การตอบสนองทางการค้า ตามเงื่อนไขของประเทศภาคีเป็นคู่ๆ

แนวคิดการใช้หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งเริ่มเกิดความขัดแย้งเมื่อประเทศสหรัฐอเมริกาต้องการใช้หลักปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งอย่างมีเงื่อนไข เพราะการพัฒนาของประเทศสหรัฐอเมริกาในก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 อาศัยเงินทุนและสินค้านำเข้าประเภททุนจากประเทศในทวีปยุโรป และมีเพียงความสามารถในการส่งออกเพียงวัตถุดิบพื้นฐานไปยังประเทศในทวีปยุโรปเท่านั้น

อย่างไรก็ตามหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 อิทธิพลทางการเมืองและพัฒนาการทางเศรษฐกิจอย่างโดดเด่นของประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้สหรัฐอเมริกาเปลี่ยนนโยบายเป็นการใช้หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งอย่างไม่มีเงื่อนไข เพื่อส่งเสริมการส่งออกสินค้าที่ผลิตในประเทศสหรัฐไปยังประเทศในกลุ่มประเทศทวีปยุโรป ดังนั้นการจัดตั้งข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษี

^b บางครั้งเรียกว่า Hansa เป็นกลุ่มผูกขาดการค้าในแถบทะเลบอลติก ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ในแถบยุโรปเหนือในปัจจุบัน ช่วงระยะระหว่าง ค.ศ.1300 ถึง ค.ศ.1600

ศุลกากรและการค้า (GATT) หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงให้ความสำคัญกับหลักปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง โดยกำหนดไว้เป็นมาตราหนึ่งว่า “ผลประโยชน์การอนุเคราะห์เอกสิทธิ หรือความคุ้มกันใดๆ ที่ประเทศภาคีใดให้แก่สินค้าใดซึ่งมีถิ่นกำเนิดในประเทศอื่นใด หรือมีจุดหมายปลายทางไปยังประเทศอื่นใด ต้องให้โดยทันที และไม่มีเงื่อนไขแก่สินค้าที่เหมือนกันซึ่งมีถิ่นกำเนิดในประเทศภาคีอื่นทั้งปวง หรือมีจุดหมายปลายทางไปยังอาณาเขตของประเทศภาคีอื่นทั้งปวง” (ทศมัย ฤกษ์สุต, 2539) โดยบทบัญญัติดังกล่าวว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้าได้ครอบคลุมถึงประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็นคือ

ประเด็นที่ 1 ครอบคลุมอัตราภาษีศุลกากร (Customs Duties) ค่าธรรมเนียมต่างๆ (Charges) ที่เกี่ยวกับการนำเข้า และการส่งออก รวมถึงวิธีการในการจัดเก็บ (Methods of Levying Them)

ประเด็นที่ 2 ครอบคลุมหลักเกณฑ์ (Rules) ระเบียบพิธี (Formalities) เกี่ยวกับการนำเข้า ส่งออกสินค้าหรือบริการ

ประเด็นที่ 3 ครอบคลุมกฎข้อบังคับ (Regulations) ด้านภาษีภายในประเทศ และเงื่อนไขในการนำสินค้าเข้าไปจำหน่ายในประเทศ

2) หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) เป็นหลักการที่แตกต่างจากหลักปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง ในประเด็นที่ว่าหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ จะห้ามการเลือกปฏิบัติต่อสินค้าที่เหมือนกันระหว่างประเทศใดๆ แต่หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติเป็นการห้ามเลือกปฏิบัติระหว่างสินค้าที่ผลิตในประเทศกับสินค้าประเภทเดียวกัน ซึ่งนำเข้ามาจากต่างประเทศ หลักการดังกล่าวถูกระบุไว้ในข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) อาทิ การบังคับใช้การควบคุมเรื่องเวลาจำหน่าย หรือการโฆษณาสำหรับสินค้าประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่สามารถดำเนินการโดยเลือกปฏิบัติระหว่างสินค้าที่ผลิตในประเทศกับสินค้านำเข้า เช่นเดียวกับสินค้าประเภทยาสูบ

2. หลักการต่างตอบแทน (Reciprocity) เป็นหลักปฏิบัติทางการค้า ซึ่งถือเป็นหลักการที่สร้างความเป็นธรรมทางการค้า (Fair Trade) โดยการที่ประเทศต่างๆ มีการแลกเปลี่ยนลดหย่อนทางการค้า เพื่อเป็นการตอบแทนที่อีกประเทศหนึ่ง จะดำเนินการในลักษณะเดียวกันโดยการดำเนินการดังกล่าวประเทศคู่กรณีจะได้เปรียบมากกว่าประเทศที่ไม่ได้อยู่ในภาคีสมาชิก ดังนั้นการนำหลักการตอบแทนมาใช้ หากผนวกด้วยเรื่องหลักปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง ก็จะทำให้เกิดประโยชน์กับทุกประเทศ แม้จะไม่ได้เป็นประเทศภาคีหลักในการร่วมเจรจา อย่างไรก็ตามหลักการดังกล่าวถือเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับแนวคิดการค้าแบบเสรี เพราะจะช่วยให้ทุกประเทศต่างต้องดำเนินการในการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

บทสรุป

แนวคิดขั้นพื้นฐานขององค์การการค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นจากแนวคิดพื้นฐานที่สนับสนุนโดยหลากหลาย ซึ่งโดยรวมเป็นไปโดยเป้าหมายการสร้างประโยชน์สูงสุด บนพื้นฐานของการค้าต่างตอบแทน ทั้งนี้แนวคิดทฤษฎีสมเหตุสมผล และทฤษฎีกฎหมายความร่วมมือการค้าระหว่างประเทศล้วนอยู่บนพื้นฐานของการสนับสนุนการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรม นับจากข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า จนถึงองค์การการค้าโลกล้วนอยู่บนพื้นฐานของหลักการไม่เลือกปฏิบัติและหลักการต่างตอบแทน

กิจกรรม 3.2.1

1. แนวคิดพื้นฐานที่สนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศที่สำคัญมีอะไรบ้าง
2. แนวคิดทฤษฎีแบบสมเหตุสมผล และแนวคิดทางด้านกฎหมายของการร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศมีหลักการที่สำคัญอย่างไร
3. หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non Discrimination) สำหรับการการค้าระหว่างประเทศมีประเด็นหลักที่ต้องพิจารณาอย่างไรบ้าง

แนวตอบกิจกรรม 3.2.1

1. **แนวคิดพื้นฐานที่สนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศที่สำคัญประกอบด้วย** (1) การจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศเป็นเกมแห่งดุลอำนาจ (Game Set Up) (2) การจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศเป็นการสร้างความร่วมมือเพื่อเผชิญกับการต่อต้าน (Maximum Mutual Deterrence) (3) การจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศเป็นผลมาจากบริหารสภาพแวดล้อมซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (4) การจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศเป็นการพัฒนาไปสู่สังคมที่มีข้อมูลข่าวสารอย่างเท่าเทียมกัน (Symmetrical Information) (5) การจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศเป็นผลมาจากความสมเหตุสมผล (Rationality) ของการพิจารณาการกำหนดนโยบายการค้าระหว่างประเทศ (6) การจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศเป็นการดำเนินการภายใต้แนวคิดการบริหารต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. **แนวคิดทฤษฎีแบบสมเหตุสมผล และแนวคิดทางด้านกฎหมายของการร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศมีหลักการที่สำคัญ คือ** แนวคิดทฤษฎีแบบสมเหตุสมผล อยู่บนพื้นฐานของการตัดสินใจที่มุ่งหวังจะสร้างอรรถประโยชน์สูงสุด (Maximum Utility) จากความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากการค้าระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์ให้ทั้งสองฝ่าย (Mutually Beneficial) ในขณะที่แนวคิดทางด้านกฎหมายของการร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศถูกนำมาเป็นพื้นฐานของการบังคับในเชิงปฏิบัติของการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ เพราะกฎหมายถือเป็นกลไกแห่งการใช้อำนาจกฎหมายแห่งรัฐ และเป็นการใช้อำนาจแทนปวงชนซึ่งจะต้องดำเนินการไปภายใต้รัฐธรรมนูญที่กำหนด

3. หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non Discrimination) จะต้องพิจารณาใน 2 ประเด็นหลัก คือ (1) หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้ความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง (Most Favoured Nation Treatment: MFN) ซึ่งกำหนดหลักพื้นฐานของปฏิบัติ โดยไม่มีเงื่อนไข (Unconditional MFN) เพื่อให้ประเทศภาคีสมาชิกมีความพึงพอใจ จากการปฏิบัติในการนำเข้าสินค้าซึ่งจะไม่ถูกจำกัดไปตามแหล่งผลิตหรือเกณฑ์ที่เป็นการเฉพาะอื่นใด (2) หลักปฏิบัติอย่างคนในชาติ (National Treatment) ซึ่งหมายถึงการห้ามเลือกปฏิบัติต่อสินค้าที่เหมือนกันจากประเทศผู้ส่งออกที่แตกต่างกัน ดังนั้นการบังคับใช้มาตรการใดๆ ต่อสินค้าและบริการในประเทศ อาทิ ควบคุมสินค้าประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะดำเนินการในลักษณะเดียวกันไม่ว่าสินค้านั้นจะผลิตในประเทศหรือนำเข้าจากต่างประเทศ

เรื่องที่ 3.2.2

องค์การระหว่างประเทศหลักที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ

องค์การการค้าระหว่างประเทศ มีหน้าที่รับผิดชอบสนับสนุนให้การค้า การลงทุนระหว่างประเทศเติบโต ตามมติข้อตกลงของประเทศสมาชิก ดังนั้นองค์การการค้าระหว่างประเทศจึงจำเป็นต้องรับผิดชอบไปถึงการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลข้อมูล และนำเสนอข้อมูลที่เป็นกลางให้กับบรรดาประเทศสมาชิก ทั้งนี้การดำเนินการจัดการทางด้านข้อมูลดังกล่าว มีต้นทุนที่สูงเกินกว่าสมาชิกประเทศใดประเทศสมาชิกหนึ่ง จะดำเนินการได้โดยลำพัง นอกจากนี้องค์การการค้าระหว่างประเทศต้องดำเนินการให้เกิดการบังคับใช้ตามข้อตกลง ที่ผ่านความเห็นชอบในกระบวนการเจรจาตามขั้นตอนและวิธีการของการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้องค์การการค้าระหว่างประเทศได้รับความเชื่อถือ การดำเนินการในรูปแบบนี้เป็นการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการร่วมมือซึ่งมีประสิทธิผลต่อการบังคับใช้ และช่วยลดการใช้ลัทธิปกป้องทางการค้า หรือการเกิดสงครามทางการค้า

นอกจากนี้องค์การการค้าระหว่างประเทศ ยังทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานในกลไกการระงับข้อพิพาท (Adjudicator Arbitrator) และผู้ตรวจสอบเบื้องต้น (Gate Keeper) ของการกำหนดเงื่อนไขของการแข่งขันทางการค้า ภายใต้สมมติฐานที่ว่าสภาวะแวดล้อมไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ

การเป็นผู้ประสานงานในกลไกการระงับข้อพิพาท เกี่ยวข้องเรื่องของการทำหน้าที่ในการพิจารณาความเสียหาย เนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงทางการค้าที่ประเทศสมาชิกให้ความเห็นชอบไว้ ทั้งนี้การเป็นผู้ประสานงานในกลไกการระงับข้อพิพาท จะเกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่เป็นคนกลาง สำหรับการเจรจาให้ความขัดแย้งได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่การเป็นผู้ตรวจสอบเบื้องต้น (Gate Keeper) หมายถึงการพิจารณาข้อยกเว้นตามสภาวะแวดล้อมที่มีได้อยู่ในสภาวะการณ์ภายใต้เงื่อนไขของข้อตกลงทางการค้าที่ประเทศสมาชิกให้คำรับรองไว้ โดยองค์การระหว่างประเทศ สามารถทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการสร้างความร่วมมือบนพื้นฐานของความแตกต่างของแต่ละประเทศสมาชิก ดังนั้นองค์การการค้าระหว่างประเทศจึงถือได้ว่าเป็นองค์การที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสินค้าที่เป็นสาธารณะ ทั้งนี้การที่องค์การการค้าระหว่างประเทศต้องทำหน้าที่เป็นกลไกประสานกับองค์การระหว่างประเทศหลักๆ อื่นๆ ก็เพื่อให้การกำหนดนโยบายการค้าระหว่างประเทศของโลกเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับนโยบายมหภาคระดับนานาชาติ

องค์การหลักระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับด้านการค้าระหว่างประเทศ

องค์การการค้าโลก (WTO) กำหนดนโยบายการปฏิบัติงานให้เป็นไปโดยสอดคล้องกับองค์การหรือหน่วยงานระหว่างประเทศหลักๆ อย่างใกล้ชิด ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงมารราเกช^C (Marrakesh) ที่ได้ทำขึ้นในเดือนเมษายน พ.ศ.2537 อย่างไรก็ตามความร่วมมือตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาองค์การการค้าโลกได้มีการดำเนินการเป็นไปในขอบเขตที่กว้างกว่า จากที่ได้มีการกำหนดไว้ในข้อตกลงมารราเกช

องค์การการค้าโลกได้วางระบบการดำเนินการขององค์การให้ครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องต่อประเทศสมาชิกอย่างกว้าง โดยในปัจจุบันองค์การการค้าโลกได้มีการดำเนินการร่วมกับองค์การระดับนานาชาติอื่นๆ อีกมากกว่า 140 องค์การ ไม่รวมถึงองค์การที่องค์การการค้าโลกได้เข้าไปร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์ ซึ่งมีมากกว่า 200 องค์การในปัจจุบัน โดยเฉพาะองค์การที่เกี่ยวข้องกับงานด้านวิชาการ การรวบรวมข้อมูลทางสถิติ การจัดทำงานวิจัย การจัดทำมาตรฐาน หรือการให้การช่วยเหลือทางด้านเทคนิคและวิชาการ ทั้งในด้านการฝึกอบรม และการให้ข้อมูล

ถึงแม้ว่าองค์การการค้าโลกจะพยายามยกระดับของการสร้างความร่วมมือให้เป็นไปอย่างหลากหลาย แต่การดำเนินการดังกล่าวก็ดูเหมือนยังไม่พอเพียงพอต่อความต้องการของประเทศสมาชิก และเป้าหมายการพัฒนากิจการขององค์การการค้าโลกที่มุ่งหวังว่าจะเป็นหน่วยงานกลางที่ช่วยผลักดันให้เกิดการยกระดับความเป็นอยู่ของประเทศสมาชิก โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ผ่านกระบวนการสนับสนุนและกลไกการค้าโลกที่เป็นไปอย่างโปร่งใส และเป็นธรรม

องค์การระหว่างประเทศที่องค์การการค้าโลกมีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องมีทั้งองค์การด้านการเงิน ด้านการค้า ด้านการพัฒนา และด้านนโยบายโดยองค์การระหว่างประเทศที่สำคัญ ที่จะกล่าวถึงมีดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมาธิการโครงการมาตรฐานอาหาร (Codex Alimentarius Commission : CAC)
2. องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO)
3. องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization : ILO)
4. กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF)
5. ธนาคารโลก (World Bank : WB)
6. สำนักงานอนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศ (International Plant Protection Convention: IPPC)

^C รายละเอียดอยู่ในเรื่องที่ 6.3.2

7. สหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (International Telecommunication Union: ITU)
8. องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Cooperation and Development: OECD)
9. องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (World Organization for Animal Health: OIE)
10. การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development: UNCTAD)
11. หน่วยงานกลางศุลกากรโลก (World Customs Organization: WCO)
12. องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization: WIPO)

1. คณะกรรมการโครงการมาตรฐานอาหาร

องค์การการค้าโลกมีการดำเนินการในเรื่องของข้อตกลงด้านชีวอนามัย ภายใต้หลักเกณฑ์กฎระเบียบ มาตรฐานอาหารสำหรับนานาชาติ (Codex Alimentarius) ซึ่งเป็นข้อตกลงเรื่องมาตรฐานความปลอดภัยด้านอาหาร ที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปในระดับสากล โดยในปี พ.ศ.2551 มีสมาชิกจำนวน 165 ประเทศ ซึ่งข้อตกลงดังกล่าวขององค์การการค้าโลกได้ยึดถือเป็นมาตรฐานในการพิจารณาการพิพาทที่กำหนดข้อกีดกันทางการค้า โดยการใช้มาตรการที่ไม่ใช่ทางด้านภาษี และคณะกรรมการว่าด้วยข้อกำหนดด้านสุขชีวอนามัย ได้กำหนดเป็นเป้าประสงค์ร่วมกันว่าการกำหนดมาตรฐานด้านชีวอนามัยเป็นไปเพื่อให้เกิดการค้าขายอย่างเป็นธรรมในระดับสากล ผ่านการกำหนดมาตรฐานด้านชีวอนามัยให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งครอบคลุมถึงข้อตกลงด้านสาธารณสุข เรื่องพืชผัก (Sanitary and Phytosanitary) อันเป็นการดำเนินการในขอบเขตที่กว้างขวาง

ข้อตกลงด้านสุขชีวอนามัยเกิดจากการรวบรวมมาตรฐานความปลอดภัยด้านอาหารระดับนานาชาติ ภายใต้การควบคุมกำกับของคณะกรรมการ Codex ซึ่งมีที่ตั้งของสำนักงานอยู่ที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี โดยได้รับเงินสนับสนุนในการดำเนินงานจากองค์การอาหารและเกษตรกรรม (Food and Agriculture Organization: FAO) และองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO)

คณะกรรมการ Codex มีหน้าที่โดยตรงต่อการออกมาตรการที่เป็นการควบคุม โดยการคำนึงถึงสุขอนามัยของผู้บริโภค โดยดำเนินการอย่างเป็นมาตรฐานในระดับสากลที่ไม่เลือกปฏิบัติต่อประเทศสมาชิกใดประเทศสมาชิกหนึ่ง ซึ่งในการกำหนดมาตรฐานกลางด้านสุขชีวอนามัย เป็นประโยชน์ต่อการปกป้องคุ้มครองผู้บริโภค และสร้างมาตรฐานทางการค้าในระดับสากล มีการระบุข้อกำหนดที่เป็นอุปสรรคทางการค้าให้น้อยที่สุด เพื่อประโยชน์ต่อเกษตรกรผู้เพาะปลูก โดยไม่ทิ้งสิทธิของผู้บริโภคที่ควรจะได้รับในการได้รับอาหารที่มีคุณภาพ ทั้งนี้ภายใต้ข้อกำหนดของ Codex ได้ถูกนำมา

เป็นพื้นฐานของการกำหนดมาตรการควบคุมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศขององค์การการค้าโลก ตามที่ได้มีการเจรจาหรือของประเทศสมาชิกในการค้ารอบอุรุกวัย

Codex เป็นข้อตกลงที่อยู่บนพื้นฐานของการพิสูจน์อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมทางด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีการใช้ผู้เชี่ยวชาญอิสระ และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในหลากหลายสาขาวิชา เปิดอิสระให้มีการอภิปรายอย่างกว้างขวางจนได้ข้อสรุป โดยมีองค์การอาหารและเกษตรกรรม และองค์การสุขภาพโลกทำหน้าที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนด้านเงินทุน และวิชาการ โดยเฉพาะการให้ข้อมูลทางด้านทางด้านวิทยาศาสตร์ที่เชื่อถือได้ เพื่อใช้สำหรับการกำหนดมาตรฐานทางด้านสุขอนามัย ปัจจุบันมาตรฐานที่กำหนดภายใต้ Codex มีมากกว่า 200 มาตรฐาน แยกตามประเภทของผลิตภัณฑ์ และสินค้าเกษตร เริ่มตั้งแต่วัตถุดิบซึ่งเป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำจนถึงองค์ประกอบที่ใช้ในการผลิตอาหารแปรรูป โดยมีการกำหนดรายละเอียดของสารต้องห้ามต่างๆ เป็นจำนวนมากกว่า 3,000 ชนิด และครอบคลุมถึงสารปนเปื้อนต่างๆ ที่มีมากกว่า 30 ประเภท

2. องค์การอนามัยโลก

องค์การการค้าโลกมีการดำเนินการอย่างใกล้ชิดร่วมกับองค์การอนามัยโลก ในการพิจารณาของข้อกำหนดต่างๆ ร่วมกันในเรื่องที่เกี่ยวกับสุขภาพของมนุษย์ ทั้งนี้การดำเนินการร่วมกันขององค์การทั้งสองจะอยู่ในรูปของคณะกรรมการ คือคณะกรรมการกำหนดทางด้านเทคนิคในการกีดกันทางการค้า (Technical Barriers to Trade: TBT) โดยองค์การการค้าโลกอนุญาตให้องค์การอนามัยโลกเข้าร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์ในการพิจารณาเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา (Trade-Related aspects of Intellectual Property Rights: TRIPS)* และภาคบริการ (GATS) ที่เกี่ยวข้องกันเรื่องของสุขอนามัยหรืออาหารทั้งพืชและสัตว์ โดยข้อกำหนดมาตรฐานเรื่องความปลอดภัยด้านอาหารที่เกี่ยวข้องกับพืชและสัตว์ ถูกเชื่อมโยงโดยตรงกับมาตรฐาน Codex และมักถูกนำไปใช้เป็นข้อพิจารณาในการกำหนดทางด้านเทคนิคในการกีดกันทางการค้า ทั้งนี้ข้อกำหนดด้านการใช้มาตรฐานสินค้าทางด้านอาหารและสินค้าเกษตร ซึ่งถูกนำไปพิจารณาโดยองค์การการค้าโลก จะมีองค์การอนามัยโลกเข้าร่วมในฐานะผู้สังเกตการณ์อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนให้ความสนับสนุนทางด้านของข้อมูลทางด้านวิทยาศาสตร์ต่อคณะกรรมการด้านเทคนิคการกีดกันทางการค้า อาทิ การเจรจาเรื่องของการควบคุมสินค้าทางด้านยาสูบ หรือการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับด้านการบริการ แม้องค์การการค้าโลกจะกำหนดให้สมาชิกมีการเปิดกว้างในเรื่องของการให้บริการ แต่ก็ยังให้ความสำคัญต่อข้อตกลงด้านของสุขอนามัย ที่มักถูกใช้เป็นข้ออ้างในมาตรการการกีดกันทางการค้า และองค์การสุขภาพโลกในฐานะผู้สังเกตการณ์และการให้ความสนับสนุนข้อมูล ช่วยให้การพิจารณาข้อขัดแย้งต่างๆ เป็นไปอย่างโปร่งใสและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง

3. องค์การแรงงานระหว่างประเทศ

องค์การการค้าโลกมีการแลกเปลี่ยนทางด้านเทคนิคและวิชาการกับองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization: ILO) เพื่อช่วยให้ประเทศสมาชิกได้มีการดำเนินการในนโยบายที่สอดคล้องกับการดำเนินการระดับสากล โดยกิจกรรมที่มีการดำเนินการร่วมกัน มีทั้งกิจกรรมทางด้านของวิชาการ อาทิ การจัดทำข้อมูลทางด้านสถิติ การวิจัย การให้การช่วยเหลือทางด้านเทคนิค และการฝึกอบรม

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาความร่วมมือขององค์การการค้าโลก และองค์การแรงงานระหว่างประเทศได้รับการนำไปขยายในรูปของเชิงวิชาการและการกำหนดนโยบาย โดยมีการอภิปรายอย่างกว้างขวาง ก่อนจะได้เป็นข้อสรุปออกมาสำหรับมาตรฐานในการดำเนินการต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะในเรื่องของความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องเรื่องกับทางด้านของกฎหมาย หรือข้อพิจารณาการกำหนดเงื่อนไขทางการค้าที่สำคัญ อาทิ ข้อกำหนดของการนำเข้าสินค้าประเภทสิ่งทอโดยพิจารณาจากการใช้แรงงานเด็ก

4. กองทุนการเงินระหว่างประเทศ

กองทุนการเงินระหว่างประเทศได้รับการจัดตั้งขึ้นตามข้อตกลงของการประชุมที่เมือง Bretton Wood มลรัฐนิวแฮมเชียร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา และเป็นองค์การระหว่างประเทศทางด้านการเงินที่มีบทบาทอย่างมากต่อเสถียรภาพของเศรษฐกิจโลก ดังนั้นจึงเกี่ยวข้องโดยตรงกับการให้บริการทางด้านของธุรกิจภาคการเงิน ซึ่งมีขนาดใหญ่ และมีความแตกต่างด้านประสิทธิภาพระหว่างประเทศพัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนาเป็นอย่างมาก

องค์การการค้าโลกมีความร่วมมือกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศในด้านของการกำหนดนโยบาย ซึ่งเป็นข้อยกเว้นหมวดบริการที่สำคัญให้กับประเทศที่อยู่ในระหว่างการพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน โดยการคุ้มครองเป็นกรณีเฉพาะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สามารถพัฒนาธุรกิจบริการภายในประเทศของตน พร้อมต่อการที่จะแข่งขันโดยการปฏิบัติตามข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ โดยไม่สร้างความขัดแย้งในระดับนโยบาย หรือสร้างความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ ในหมู่ประชาชนของประเทศสมาชิก จากการต่อต้านการใช้นโยบายการค้าแบบเสรี

ที่ผ่านมานอกจากความร่วมมือในแง่ของการกำหนดนโยบายอย่างสอดคล้องระหว่างองค์การการค้าโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศแล้ว ยังมีความร่วมมือทางด้านวิชาการอย่างใกล้ชิดระหว่างองค์การทั้งสอง โดยการให้ความสนับสนุนทางด้านของข้อมูลสถิติต่าง ๆ ช่วยให้การดำเนินงานของทั้งสององค์การ เป็นไปในแนวทางทิศทางเดียวกันส่งเสริมการขยายตัวของเศรษฐกิจโลกในภาพรวม

5. ธนาคารโลก

ธนาคารโลกเป็นหน่วยงานในเครือสถาบันการเงินระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา โดยมีหน่วยงานสำคัญ ได้แก่สมาคมพัฒนาการระหว่างประเทศ (International Development Association: IDA) สถาบันประกันการลงทุนแบบพหุภาคี (Multinational Investment Guarantee Agency: MIGA) ศูนย์กลางระหว่างประเทศเพื่อยุติข้อพิพาทในการลงทุน (International Centre for Settlement of Investment Dispute: ICSID) บรรษัทการเงินระหว่างประเทศ (International Finance Corporation: IFC) และธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) ดังนั้นการกำหนดนโยบายของธนาคารโลกจะมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันองค์กรในเครือของสถาบันการเงินระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา ซึ่งมีนโยบายสนับสนุนทางการค้าและทางการลงทุนที่สอดคล้องกับองค์การการค้าโลกและช่วยให้พัฒนาการทางเศรษฐกิจของโลกโดยรวมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

6. สำนักงานอนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศ

อนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศ เป็นข้อตกลงที่มีวัตถุประสงค์ในการกำหนดมาตรฐานทางด้านสุขชีวะของพันธุ์พืช โดยข้อตกลงดังกล่าวเปิดโอกาสให้รัฐบาลของประเทศสมาชิกสามารถยื่นคำร้องและเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการว่าด้วยการปกป้องพันธุ์พืชระหว่างประเทศ โดยการขอยกเว้นทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งจะได้รับอันตรายจากการค้าเสรี อันเนื่องมาจากอำนาจการต่อรองที่แตกต่างกันระหว่างรัฐขนาดใหญ่และรัฐขนาดเล็ก

ทั้งนี้ IPPC เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การอาหารและเกษตรกรรม (FAO) มีการเริ่มดำเนินการครั้งแรกในปี พ.ศ.2494 และมีการแก้ไขระเบียบข้อกำหนดเรื่อยมา โดยครั้งสุดท้ายที่ได้มีการแก้ไขข้อกำหนดคือปี พ.ศ.2540 ที่เป็นผลมาจากข้อตกลงการค้ารอบอุรุกวัยซึ่งเป็นการดำเนินการอย่างสอดคล้องกับข้อตกลงด้านสุขชีวะอนามัยพืช

7. สหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ

ธุรกิจบริการด้านโทรคมนาคมระหว่างประเทศเป็นธุรกิจที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วนับตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 19 และมีขนาดของธุรกรรมที่เป็นมูลค่ามหาศาล เกี่ยวข้องโดยตรงกับธุรกิจภาคบริการและการใช้สาธารณะสมบัติของรัฐ ดังนั้นองค์การการค้าโลกจึงได้มีการดำเนินการร่วมกันอย่างใกล้ชิดใน **ด้าน**วิชาการกับสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ ในการจัดทำข้อมูลสถิติ การทำวิจัย จัดประชุม และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับทางด้านโทรคมนาคมระหว่างประเทศ โดยมีการพิจารณาข้อกำหนดทางด้านการค้า การลงทุน และการพัฒนาทางด้านของธุรกิจโทรคมนาคมในประเทศสมาชิก รวมถึงการคุ้มครองการพัฒนาของประเทศสมาชิกให้พร้อมต่อ**การ**แข่งขันภายใต้ระบบการค้าแบบเสรี

8. องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Cooperation and Development: OECD) มีเป้าหมายดำเนินการที่มุ่งผลผลิตทางด้านของวิชาการเป็นสำคัญ โดย OECD นับเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการให้ความสนับสนุนทางด้านของข้อมูลทางการค้า การลงทุนระหว่างประเทศต่อองค์การการค้าโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมวดสินค้าเกษตร โดยเป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทางกลไกทางการค้าระหว่างประเทศภายใต้การสนับสนุนการส่งออกของประเทศต่างๆ

9. องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ

องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (World Organization for Animal Health: OIE) เป็นหน่วยงานที่ดำเนินงานภายใต้กรอบชีวอนามัยในการค้าระหว่างประเทศ ทั้งนี้ OIE ได้ถูกจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2467 โดยมีชื่อเมื่อครั้งก่อตั้งว่า Office International des Epizooties (OIE)

OIE มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามความโปร่งใสในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกิดโรคในสัตว์ เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านของเทคโนโลยีวัคซีนในสัตว์ สนับสนุนให้ผู้เชี่ยวชาญในระดับนานาชาติมีความร่วมมือในการดำเนินการควบคุมโรคอันเกิดจากสัตว์หรือระบาดโดยสัตว์ ที่ผ่านมาองค์การสุขภาพสัตว์โลกได้มีการดำเนินการร่วมกับองค์การการค้าโลกภายใต้กรอบ SPS ในการเผยแพร่และให้ข้อมูลทางด้านสถิติ ตลอดจนการกำหนดมาตรฐานกับผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์

การดำเนินงานของ OIE เกี่ยวข้องกับการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) การประเมินความพร้อมการให้บริการทางด้านของสัตวแพทย์ (Veterinary Services) การกำหนดเขตการควบคุมการระบาดของโรคสัตว์ (Zoning/Regionalization) และการทำหน้าที่คอยกำกับและเฝ้าระวัง (Surveillance and Monitoring)

การทำหน้าที่ของ OIE มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาการค้าระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ เพราะแม้จะใช้นโยบายการค้าแบบเสรีแต่ก็ต้องคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค โดยเฉพาะความปลอดภัยทางด้านสุขอนามัยของผู้บริโภค

10. การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา

ความร่วมมือขององค์การการค้าโลกกับการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development: UNCTAD) มีการดำเนินการร่วมกันอย่าง

ใกล้ชิดในเรื่องของการกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนาการค้า การลงทุนในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา หรือกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาน้อย (Least Developed Countries: LDCs) เพื่อให้สามารถเข้าสู่การค้าโลกแบบเสรี ทั้งนี้ องค์การการค้าโลกมีการนำข้อมูลเข้าสู่การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนาภายใต้การจัดทำกิจกรรมร่วมกันอย่างหลากหลาย อาทิ โครงการบูรณาการพัฒนาด้านวิชาการ เช่น Integrated Framework for Trade - related Technical Assistance: หรือ Joint Integrated Technical Assistance Programme: JITAP

ภายใต้การดำเนินการของ UNCTAD ได้ช่วยส่งเสริมให้กระบวนการที่เกิดขึ้นเป็นไปเพื่อสนับสนุนกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาไม่มาก ให้สามารถพัฒนาศักยภาพทางการค้าของประเทศตน โดย UNCTAD เป็นองค์การหลักที่เข้าร่วมในกระบวนการสนับสนุนการพัฒนาดังกล่าวร่วมกับพันธมิตร ซึ่งเป็นองค์การระดับนานาชาติอื่นๆ ในขณะที่โครงการ JITAP เป็นการสร้างพันธมิตรที่เน้นเรื่องของการสร้างความร่วมมือทางด้านเทคนิค ภายใต้ข้อตกลงที่เห็นว่า JITAP เป็นตัวอย่างหนึ่งของกิจกรรมภายใต้โปรแกรมความร่วมมือระหว่างองค์การการค้าโลก และองค์การพัฒนาการค้าแห่งสหประชาชาติ โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศที่มีการพัฒนาน้อยให้เป็นไปในกรอบเกี่ยวกับการแข่งขันในระบบการค้าเสรี ภายใต้มีการดำเนินการในรูปของคณะกรรมการร่วม อาทิ Committee on Trade and Developed: CTD หรือ Sub - Committee on Least Developed Countries ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่มีบทบาทสำคัญในการตอบสนองความมุ่งหวังให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการพัฒนาและทางด้านข้อมูลเทคนิค

11. หน่วยงานกลางศุลกากร

องค์การการค้าโลกดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเป็นไปอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานกลางศุลกากร (World Customs Organization: WCO) ซึ่งครอบคลุมถึงข้อกำหนดในเรื่องของการเข้าถึงตลาด ข้อตกลงด้านเทคโนโลยีโทรคมนาคม การประเมินภาษีศุลกากรและข้อตกลงเรื่องจุดกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) เป็นประเด็นหลักของการทำงานร่วมกันของทั้งสององค์การ โดยการกำหนดประเภทของสินค้าภายใต้การกำหนดกรอบรายละเอียด จำเป็นที่จะต้องมีการที่รับผิดชอบโดยตรง ได้แก่ Market Access Committee และ Committee of Participants on the Expansion of Trade Information Products Agreements on Customs Valuation Rules of Origin การดำเนินการของคณะกรรมการทั้ง 2 ชุดเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างองค์การการค้าโลกและองค์การศุลกากรโลก โดยเฉพาะความร่วมมือทางด้านของเทคนิค ตลอดจนกระบวนการประเมินภาษีศุลกากร

12. องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก

การพิจารณาประเด็นเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา ทำให้องค์การการค้าโลกมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดกับองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization: WIPO) การดำเนินการดังกล่าวครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดข้อกำหนด การให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคนิค การบังคับใช้ TRIPS ตามข้อตกลงปารีสในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

แนวปฏิบัติพื้นฐานความร่วมมือขององค์การการค้าโลกกับองค์การระหว่างประเทศต่างๆ จะออกมาภายใต้ความเห็นชอบจากประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ โดยผ่านการแก้ไขก่อนจะมีการยอมรับโดยสมาชิกส่วนใหญ่ หรือหากเกิดกรณีที่มีข้อขัดแย้งขององค์การการค้าโลกกับองค์การระหว่างประเทศอื่นใด ที่ข้อกัณฑ์ไม่มีความสอดคล้องความขัดแย้งดังกล่าวจะได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็ว

บทสรุป

แนวคิดการสร้างสังคมโลกที่เป็นหนึ่งเดียว ทำให้เกิดการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศขึ้นมาอย่างหลากหลาย ทั้งด้านการเงิน ด้านการพัฒนา และด้านนโยบาย องค์การการค้าโลกเป็นองค์การระหว่างประเทศหนึ่งที่มีบทบาทและภารกิจที่สำคัญต่อการผลักดันให้ เกิดกลไกการค้าระหว่างประเทศที่โปร่งใส และเป็นธรรม โดยไม่คำนึงถึงขนาดของรัฐสมาชิก ทั้งนี้ องค์การการค้าโลกมีการดำเนินการอย่างใกล้ชิดระหว่าง องค์การระหว่างประเทศหลักๆ นับตั้งแต่ที่ได้มีการจัดตั้ง โดยความร่วมมือดังกล่าวขั้นต่ำจะอยู่ในรูปแบบของความร่วมมือด้านวิชาการ และเป็นไปอย่างใกล้ชิดถึงขั้นการร่วมกำหนดนโยบายหรือการจัดตั้งคณะกรรมการร่วม ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างองค์การการค้าโลกกับองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้า การลงทุน ของเศรษฐกิจโลก

กิจกรรม 3.2.2

1. ความร่วมมือขององค์การการค้าโลกกับคณะกรรมการโครงการมาตรฐานอาหารที่สำคัญ
มีอย่างไร
2. ความร่วมมือขององค์การการค้าโลกกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศและธนาคารโลกที่
สำคัญมีอย่างไรบ้าง
3. ความร่วมมือขององค์การการค้าโลกกับการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการ
พัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development : UNCTAD) มีลักษณะอย่างไรบ้าง

แนวตอบกิจกรรม 3.2.2

1. องค์การการค้าโลกมีการดำเนินการในเรื่องของข้อตกลงด้านชีวอนามัย ภายใต้หลักเกณฑ์
กฎระเบียบ มาตรฐานอาหารสำหรับนานาชาติ (Codex Alimentarius) ซึ่งเป็นข้อตกลงเรื่องมาตรฐาน
ความปลอดภัยด้านอาหาร ที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปในระดับสากล โดยในปี พ.ศ.2551 มีสมาชิก
จำนวน 165 ประเทศ ซึ่งข้อตกลงดังกล่าวขององค์การการค้าโลกได้ยึดถือเป็นมาตรฐานในการพิจารณาการ
พิพาทการค้ากำหนดข้อกีดกันทางการค้า โดยการใช้อนุสัญญาที่ไม่ใช่ทางด้านภาษี
2. ความร่วมมือขององค์การการค้าโลกกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศและธนาคารโลกอยู่
ในรูปของการร่วมกำหนดนโยบาย โดยเฉพาะการยกเว้นการเปิดเสรีให้กำลังกำลังพัฒนา โดย
ให้การคุ้มครองการค้าในธุรกิจบริการภายในประเทศของสมาชิกอื่นๆ ในระยะเวลาหนึ่ง เพื่อลดความ
แตกต่างของความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำและประเทศที่กำลังพัฒนา
3. ความร่วมมือขององค์การการค้าโลกกับการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการ
พัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development: UNCTAD) มีวัตถุประสงค์เพื่อการ
พัฒนาการค้าการลงทุนในประเทศที่กำลังพัฒนาหรือมีการพัฒนาน้อย ให้สามารถเข้าสู่กลไกการแข่งขัน
การค้าแบบเสรี โดยจะมีการให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการร่วมกันระหว่างการประชุมโดยองค์การ
การค้าโลกให้ความสนับสนุนทางด้านข้อมูลและด้านเทคนิควิชาการ

ตอนที่ 3.3

องค์การการค้าโลก

โปรดอ่านหัวเรื่อง แนวคิดและวัตถุประสงค์ตอนที่ 3.3 แล้วจึงศึกษารายละเอียดต่อไป

หัวเรื่อง

- 3.3.1 ความเป็นมาของการจัดตั้งองค์การการค้าโลก
- 3.3.2 วัตถุประสงค์ หน้าที่ และประโยชน์ขององค์การการค้าโลก
- 3.3.3 กลไกการดำเนินงาน และบทบาทขององค์การการค้าต่อการค้าระหว่างประเทศ

แนวคิด

1. การจัดตั้งองค์การการค้าโลกเป็นผลมาจากการยกระดับข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า โดยการแก้ไขอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของการดำเนินการได้ เนื่องจากขาดองค์การกลางด้านการค้าระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการ ในการกำกับดูแลการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศให้เป็นไปอย่างยุติธรรม
2. องค์การการค้าโลกเป็นผลของความพยายามอย่างต่อเนื่องของประชาคมโลกที่จะจัดตั้งหน่วยงานกลางด้านการค้าระหว่างประเทศ ทั้งนี้การจัดตั้งองค์การการค้าโลกจะเป็นประโยชน์ต่อการสนับสนุนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของโลก ให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ สามารถรองรับสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้
3. กลไกการดำเนินงานและบทบาทขององค์การการค้าโลก ต้องอาศัยความโปร่งใส และการดำเนินการอย่างยุติธรรมเพื่อให้ได้รับความน่าเชื่อถือ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความมั่งคั่งที่จะสร้างเศรษฐกิจโลกให้เป็นหนึ่งเดียวเช่นเดียวกับที่สหภาพยุโรปได้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 3.3 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. ระบุพัฒนาการขององค์การการค้าโลกอันเป็นผลมาจากการยกระดับของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้าได้
2. ระบุวัตถุประสงค์ หน้าที่ และประโยชน์ขององค์การการค้าโลกที่มีต่อเศรษฐกิจโดยรวมของโลกได้
3. ระบุกลไกการดำเนินงานและบทบาทขององค์การการค้าโลกต่อการค้าระหว่างประเทศได้

เรื่องที่ 3.3.1

ความเป็นมาของการจัดตั้งองค์การการค้าโลก

องค์การการค้าโลกเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีความมุ่งหมายที่จะถูกจัดตั้งอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ในฐานะการเป็นองค์การการค้าระหว่างประเทศมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน แต่เพิ่งจะมีการดำเนินการอย่างเป็นทางการในช่วงต้นศตวรรษที่ 19 และตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2538 มีภารกิจหลักครอบคลุมทั้งด้านการค้า การลงทุน การให้บริการ และการคุ้มครองด้านสิทธิทรัพย์สินทางปัญญา การจัดตั้งองค์การการค้าโลกอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเป็นผลมาจากการพัฒนาข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) ซึ่งเป็นข้อตกลงทางการค้าแบบพหุภาคี (Multilateral Trade Liberalization) ในการจัดตั้งครั้งแรกมีประเทศเข้าร่วมจำนวน 23 ประเทศ ในขณะที่ปัจจุบันจำนวนสมาชิกขององค์การการค้าโลกมีจำนวน 155 ประเทศ

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าการจัดตั้งองค์การการค้าโลก คือการรวมข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade: GATT) และข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) โดยข้อตกลงทั้งสองมีสภาพการบังคับให้ประเทศสมาชิกตามข้อตกลงต้องดำเนินการตามเงื่อนไขที่ประเทศสมาชิกได้เข้าผูกพัน

ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) จะครอบคลุมในประเด็นเรื่องของอัตราภาษีศุลกากรสำหรับการค้าสินค้าประเภทต่างๆ โดยระบุรายละเอียดของวัตถุดิบ และแหล่งที่มาในการผลิต แต่ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าและบริการ (GATS) จะระบุรายละเอียดถึงภาคบริการ ประกอบไปด้วยหลักๆ คือ (1) การซื้อ การชำระเงิน หรือการให้บริการ (2) การเข้าสู่และการใช้ที่เกี่ยวกับการให้บริการ ซึ่งเป็นการเสนอต่อสาธารณะชนทุกๆ ไป และ (3) การแสดงตนทางพาณิชย์ของบุคคลเพื่อให้บริการในอีกประเทศสมาชิกหนึ่ง

รายละเอียดของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าและบริการ (Mode of Supply) ในส่วนของภาคบริการ ซึ่งได้ถูกนำมาใช้จนถึงปัจจุบันภายใต้การกำกับดูแลขององค์การการค้าโลก ได้แก่

1. การให้บริการจากดินแดนของรัฐสมาชิกหนึ่งยังดินแดนของรัฐสมาชิกอื่น (Cross Border Supply) หรือการให้บริการที่มีการข้ามพรมแดน

2. การให้บริการในดินแดนของรัฐสมาชิกหนึ่งแก่ผู้ใช้บริการของรัฐสมาชิกอื่นใด (Consumption Abroad) ได้แก่รูปแบบการให้บริการที่ผู้ใช้บริการเคลื่อนย้ายไปยังประเทศผู้ให้บริการ อาทิ การท่องเที่ยว หรือการให้บริการรักษาพยาบาลในต่างแดน

3. การให้บริการที่ผู้ให้บริการรายหนึ่งของรัฐสมาชิกหนึ่ง ให้บริการโดยมีการแสดงตนทางพาณิชย์ในดินแดนของรัฐสมาชิกอื่น (Commercial Presence) หมายถึงการที่ผู้ให้บริการเข้าไปดำเนินการจัดตั้งหน่วยธุรกิจ เพื่อให้บริการในดินแดนของรัฐสมาชิกต่างประเทศ อาทิ บริษัทต่างชาติที่

เข้ามาเปิดสาขา เพื่อดำเนินกิจการในประเทศไทย เช่น บริษัทเทสโก้โลตัสมีบริษัทแม่อยู่ในประเทศสหราชอาณาจักร หรือการที่บริษัทไทยไปเปิดสาขาเพื่อให้บริการในต่างประเทศ เช่น บริษัท The Pizza Company ในเครือไมเนอร์กรุ๊ปไปเปิดให้บริการที่ประเทศกัมพูชา

4. การค้าภาคบริการโดยที่ผู้ให้บริการรายหนึ่งของรัฐสมาชิกหนึ่ง แสดงตนในรูปบุคคลธรรมดาต่ออีกรัฐสมาชิกหนึ่ง (Presence of Natural Person) อาทิ การเดินทางเข้ามาทำงานของวิศวกรต่างชาติ หรือผู้ออกแบบอาคารในฐานะผู้เชี่ยวชาญในประเทศไทย หรือคนไทยเดินทางไปประกอบอาชีพแพทย์ในประเทศสหรัฐอเมริกา

นับจากที่ได้มีข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้าในปี พ.ศ.2491 ได้มีการพัฒนาในรูปของการเจรจาทางการค้าอย่างต่อเนื่องในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มสินค้าเกษตร โดยเฉพาะในเรื่องของอัตราภาษีศุลกากร โดยปัจจุบันอัตราภาษีศุลกากรโดยเฉลี่ยของทุกประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก มีการปรับลดลงโดยเฉลี่ยจากร้อยละ 30 เหลือเพียงไม่ถึงร้อยละ 5 (WTO Report 2007, World Trade Organization)

พัฒนาการของการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายการค้าระหว่างประเทศอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาซึ่งไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับระบบข้อตกลงแบบพหุภาคี ที่เดิมมีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องก่อนทศวรรษ 1980 เนื่องจากประเทศที่กำลังพัฒนามีความสามารถที่จะยอมรับข้อตกลงในเรื่องของอัตราภาษีศุลกากรอย่างจำกัด จนกระทั่งการเจรจาในรอบการค้าอูรุกวัยได้มีการกำหนดระดับเพดานของอัตราภาษีศุลกากรในสินค้าหมวดสำคัญๆ โดยประเทศกำลังพัฒนาได้รับข้อตกลงจากอัตราภาษีศุลกากรใหม่ เพื่อตอบแทนในการนำสินค้าเข้าจากประเทศพัฒนา อย่างไรก็ตามการใช้รูปแบบการกีดกันที่ไม่ใช่อัตราภาษี (Non Tariff Barriers: NTB) เป็นกลยุทธ์ที่ถูกใช้ในการกีดกันการค้าอย่างกว้างขวางในช่วงต้นทศวรรษ 1990

ปริมาณการค้าของโลกในปี พ.ศ.2549 มีการเติบโตเป็นจำนวนกว่า 27 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการค้าของโลกในปี พ.ศ.2493 ปริมาณการค้าที่เพิ่มขึ้นนี้นับเป็นจำนวนมากกว่า 3 เท่าของอัตราการเพิ่มผลผลิตของโลก แสดงให้เห็นว่าการลดข้อจำกัดทางการค้าระหว่างประเทศ โดยจัดตั้งข้อตกลงแบบพหุภาคี ช่วยส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามอัตราการขยายตัวที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ สะท้อนให้เห็นถึงความไม่สมดุลของการเติบโตของเศรษฐกิจโลก เนื่องจากประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ มีสัดส่วนการผลิตสินค้าเกษตรจำนวนไม่มาก

วิธีปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศมีลักษณะเฉพาะตัว เนื่องจากการดำเนินการด้านการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ มักกำหนดโดยมาตรการทางการทูต (Diplomatic Proceedings) เป็นตัวนำมากกว่าที่จะใช้ข้อกฎหมายโดยตรง (Judicial Approaches) ดังนั้นจึงมักเกิดความขัดแย้ง อัน

เนื่องมาจากการปราศจากหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ส่งผลให้ระบบการค้าระหว่างประเทศเกิดภาวะชะงักงันจากการเลือกปฏิบัติของประเทศผู้นำเข้า โดยข้อขัดแย้งที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาขององค์การการค้าโลกกว่าร้อยละ 40 เป็นการร้องเรียนด้านการปฏิบัติของประเทศกำลังพัฒนาต่อประเทศพัฒนาแล้ว และเป็นการร้องเรียนในเรื่องของมาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีมากที่สุด

การจัดทำข้อตกลงทางการค้าในปัจจุบันมีความหลากหลายมากกว่าในอดีต จากข้อมูลขององค์การการค้าโลกปี พ.ศ.2549 มีเขตการค้าในระดับภูมิภาค (Regional Trade Agreements: RTAs) จำนวนมากถึง 211 เขตการค้าที่มีข้อตกลงบังคับใช้สำหรับการค้าระหว่างประเทศ เขตการค้าดังกล่าวเกิดจากข้อตกลงทั้งแบบพหุภาคีและทวิภาคี ซึ่งสมาชิกขององค์การการค้าโลกเกือบทุกประเทศล้วนแต่เป็นประเทศสมาชิกของเขตการค้าในระดับภูมิภาคเหล่านี้ไม่น้อยกว่า 1 แห่ง ยกเว้นประเทศมองโกเลีย

การเกิดขึ้นของเขตการค้าระดับภูมิภาค เป็นปัจจัยที่คุกคามต่อการดำเนินการขององค์การการค้าโลก เนื่องจากมีลักษณะของการใช้นโยบายเลือกปฏิบัติ ทั้งๆที่แนวทางปฏิบัติที่แท้จริงแล้ว การดำเนินงานของเขตการค้าในระดับภูมิภาค ควรจะเป็นไปโดยสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับการดำเนินการขององค์การการค้าโลก (WTO Report 2007, World Trade Organization)

การค้าระหว่างประเทศ โดยหลักการพื้นฐานคือการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างประเทศ เพราะแต่ละประเทศมีทรัพยากรที่หลากหลายจากที่ตั้งภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน ประกอบกับแต่ละประเทศมีความสามารถในการผลิตที่แตกต่างกัน โดยความแตกต่างเหล่านี้นำไปสู่ความสามารถในการผลิตที่มีต้นทุนแตกต่างกัน ทั้งนี้การค้าระหว่างประเทศส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรต่างๆ อย่างเต็มที่ โดยมีการนำเข้าปัจจัยการผลิตที่มีต้นทุนน้อยกว่าการแสวงหาภายในประเทศ อาทิ การจัดหาแร่รัตนชาติ หรือการนำเข้าสินค้าทุน อาทิ เครื่องจักร

ในช่วงปี พ.ศ.2473 – พ.ศ.2483 มีการพัฒนาข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า ในขณะที่การแข่งขันทางการค้าเป็นไปอย่างรุนแรง ทำให้เศรษฐกิจของโลกอยู่ในภาวะถดถอย และและเป็นส่วนสำคัญที่นำไปสู่สาเหตุการเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศอังกฤษเป็นแกนนำในการเสนอร่างระเบียบการค้าระหว่างประเทศ โดยมีพื้นฐานอยู่บนหลักการค้าแบบเศรษฐกิจเสรีนิยม อย่างไรก็ตามมีความขัดแย้งเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาดังกล่าว เนื่องจากประเทศอังกฤษใช้นโยบายการเจรจาในแบบพหุภาคี (Multilateral) ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ต้องการให้การเจรจาการค้าระหว่างประเทศเป็นไปในลักษณะทวิภาคี (Bilateral) เพราะในขณะนั้นประเทศสหรัฐอเมริกาใช้กฎหมายข้อตกลงการค้าต่างตอบแทน (US Reciprocal Trade Agreement Act 1934) ซึ่งกฎหมายดังกล่าวถูกใช้เป็นเครื่องมือทางนโยบายการเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกาอีกนับหนึ่งด้วย

ในปี พ.ศ.2488 ทั้งประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาสามารถบรรลุข้อตกลงในการเจรจาแบบพหุภาคี และออกเป็นข้อเสนอการขยายการค้าและการจ้างงาน (Proposal for Expansion of World Trade and Employment) ในขณะนั้นมีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ขึ้นแล้ว และมีการวางแนวคิดของการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ (International Trade Organization: ITO) โดยมีวัตถุประสงค์ให้ ITO เป็นหน่วยงานกลางในการจัดการเรื่องกลไกอย่างยุติธรรมของการค้าระหว่างประเทศและระเบียบการค้าโลกอย่างเป็นธรรม เพื่อให้เกิดการค้าแบบเสรี โดยมีการประชุมอนุกรรมการดำเนินการจัดตั้ง องค์การการค้าระหว่างประเทศในปี พ.ศ.2489

ข้อสรุปของการดำเนินการของคณะอนุกรรมการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ ในครั้งนั้นประกอบไปด้วย 3 ส่วนสำคัญ ได้แก่

- ส่วนที่ 1 การจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ
- ส่วนที่ 2 การเจรจาแบบพหุภาคีเพื่อลดภาษีศุลกากรในลักษณะต่างตอบแทน
- ส่วนที่ 3 การร่างหลักการทั่วไปเกี่ยวกับอัตราภาษีศุลกากร

ร่างของการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ ได้ถูกรับรองให้เป็นกฏบัตร และถูกพัฒนาไปสู่ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) โดยมีการลงนามของประเทศสมาชิกจำนวน 23 ประเทศในปี พ.ศ.2490

แนวคิดการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ ถือได้ว่าการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมในปี พ.ศ.2491 นับจากการประชุมที่เมืองฮาวานา ประเทศคิวบา โดยการประชุมดังกล่าวเป็นการประชุมที่จัดโดยสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการจ้างงาน มีประเทศสมาชิกเข้าร่วมประชุม 50 ประเทศ และมีการออกกฎบัตรฮาวานา (Havana Charter) ซึ่งถือเป็นพัฒนาการอย่างมีนัยสำคัญต่อการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ รายละเอียดของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้าที่ได้มีการดำเนินการในขณะนั้น ประกอบไปด้วยข้อกำหนดจำนวน 38 ข้อ โดยมีองค์ประกอบหลักๆ ได้แก่ พันธะหน้าที่ของรัฐภาคี (Obligations of Contracting) มาตรการการผลักดันให้เกิดการค้าเสรี (Measures Resulting in Free Trade) กระบวนการใช้และแก้ไขข้อตกลง (Procedures and Amendments) และการค้าและพัฒนา (Trade and Development)

ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า ถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญ ในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางการค้าและการขจัดอุปสรรคทางการค้า ควบคุมความประพฤติของสมาชิกให้มีการดำเนินการที่ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ (Unilateral Act) ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้าถือเป็นกติกาที่เกิดขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันอย่าง

ยุติธรรม (Fair Competition) โดยที่ผ่านมามีการจัดทำการเจรจาการค้าระดับพหุภาคี (Multilateral Trade Negotiation: MTN) โดยมีการเจรจาทั้งสิ้น 8 รอบ ดังนี้

รอบที่ 1 การเจรจารอบเจนีวา (Geneva Round) เกิดขึ้นในช่วงเดือนเมษายน – ตุลาคม พ.ศ.2490 ที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีประเทศเข้าร่วม 23 ประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกัน ในระดับที่ต่ำกว่าเดิม ข้อสรุปของการประชุมคือมีการจัดทำข้อตกลงลดหย่อนภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าทั้งสิ้นจำนวนกว่า 45,000 รายการ ครอบคลุมเกินกว่าครึ่งของปริมาณการค้าโลก

รอบที่ 2 การเจรจารอบอันยองซี (Annency Round) จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2492 ที่ประเทศฝรั่งเศสมีประเทศเข้าร่วมประชุมจำนวน 13 ประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประเทศที่ไม่ได้เจรจาในรอบที่เจนีวา ได้มีโอกาสเจรจาลดอัตราภาษีศุลกากรเพิ่มเติม ผลของการเจรจาแม้จะมีการลดอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกัน แต่ก็มีจำนวนรายการสินค้าที่น้อยกว่าการเจรจาในรอบเจนีวา

รอบที่ 3 การเจรจารอบทอร์ควีย์ (Torquay Round) เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2494 ที่เมืองทอร์ควีย์ ประเทศฝรั่งเศส มีประเทศเข้าร่วมจำนวน 38 ประเทศ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเจรจาลดอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกัน มีข้อสรุปของการเจรจามีการลดอัตราภาษีศุลกากรลงเฉลี่ยร้อยละ 25 เมื่อเปรียบเทียบกับในปี พ.ศ.2491

รอบที่ 4 เจนีวา (Geneva Round) จัดขึ้นในปี พ.ศ.2499 ที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีประเทศเข้าร่วมทั้งสิ้นจำนวน 26 ประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อเจรจาลดอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกัน โดยมีข้อสรุปของการเจรจาเป็นการลดอัตราภาษีศุลกากรในระดับที่ต่ำลงโดยเฉลี่ย

รอบที่ 5 การเจรจารอบดิลเลียน (Dillon Round) เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2503 - พ.ศ.2504 จัดขึ้นที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีประเทศเข้าร่วม 20 ประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อเจรจาลดอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกัน การเจรจาในช่วงระยะเวลาดังกล่าวมีการประกาศรวมกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตกเป็นตลาดร่วมยุโรป (European Union : EU) และเสนอปรับปรุงบทบัญญัติข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า มีข้อสรุปของการเจรจาโดยการลดอัตราภาษีศุลกากรจำนวนกว่า 4,400 รายการ อย่างไรก็ตามการลดอัตราภาษีศุลกากรดังกล่าวไม่ครอบคลุมถึงสินค้าเกษตร หรือสินค้าที่มีความอ่อนไหวง่าย

รอบที่ 6 การเจรจารอบเคนเนดี (Kennedy Round) จัดขึ้นในปี พ.ศ.2507 - พ.ศ.2510 ที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีประเทศเข้าร่วมจำนวน 62 ประเทศ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเจรจาลดอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกัน และเจรจาความตกลงข้างเคียง หรือความตกลงย่อย (Side Agreements)

เรื่องการตอบโต้ การทุ่มตลาด มีข้อสรุปของการเจรจา คือการลดอัตราภาษีศุลกากรจากเฉลี่ยร้อยละ 13 เหลือร้อยละ 7 และมีการกำหนดสูตรลดภาษีในสินค้าอุตสาหกรรมเกือบทุกรายการเป็นอัตราร้อยละ และมีการรับรองความตกลงข้างเคียง (Side Agreement) เรื่องการตอบโต้การทุ่มตลาด

รอบที่ 7 การเจรจารอบโตเกียว (Tokyo Round) จัดขึ้นในปี พ.ศ.2516 - พ.ศ.2522 ที่เมืองโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น มีประเทศเข้าร่วมจำนวน 99 ประเทศ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเจรจาลดอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกัน เจรจาทความตกลงข้างเคียงเกี่ยวกับมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร ข้อสรุปของการเจรจาส่งผลให้มีการลดอัตราภาษีศุลกากรจากเฉลี่ยร้อยละ 7 เหลือร้อยละ 4.7 และบรรลุข้อตกลงข้างเคียงจำนวน 9 ความตกลง ได้แก่ (1) เนื้อวัว (Bovine Meat) (2) การออกใบอนุญาตนำเข้า (Import Licensing) (3) อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barriers to Trade: TBT) (4) การอุดหนุนและมาตรการตอบโต้ (Subsidy and Countervailing Measure) (5) ภาระการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ (Government Procurement) (6) อากาศยานพลเรือน (Civil Aircraft) (7) สินค้าโคนม (International Dairy Product) (8) การตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping) และ (9) การประเมินราคาเพื่อการศุลกากร (Customs Valuation)

รอบที่ 8 การเจรจการค้ารอบอุรุกวัย (Uruguay Round) จัดขึ้นในปี พ.ศ.2529 - พ.ศ. 2536 ที่เมืองปุนต้า เดล เอสเต้ ประเทศอุรุกวัย และมีการเจรจาต่อเนื่องต่อที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีประเทศเข้าร่วม 117 ประเทศ จุดมุ่งหมายเพื่อลดอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกัน และเจรจาเกี่ยวกับมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ผลของการเจรจากรอบกลุ่มสินค้าและการค้าบริการ ซึ่งเป็นข้อตกลงข้างเคียงจำนวน 15 เรื่อง และมีการลดอัตราภาษีศุลกากรเฉลี่ยลงจากร้อยละ 40 มีการจัดทำข้อตกลงให้ยกฐานะความตกลงของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้าขึ้นเป็นองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) โดยประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกจะต้องยอมรับผลการเจรจาที่ได้สิ้นสุดจากการเจรจากรอบอุรุกวัยโดยไม่มีการยกเว้น (Single Undertaking) ทั้งนี้การเจรจากรอบอุรุกวัยถือเป็นการจัดระเบียบการค้าขึ้นใหม่ และครอบคลุมถึงสินค้าเกษตร การค้าสิ่งทอ การลงทุน ทรัพย์สินทางปัญญา และอุตสาหกรรมเกือบทุกประเภท

ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า ในเดือนตุลาคมปี พ.ศ.2525 และได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกในระยะเวลาต่อมา ทั้งนี้ประเทศไทยได้นำข้อบัญญัติว่าด้วยชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์อย่างยิ่ง (Most Favored Nation Clauses) มาใช้กับประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลก โดยมีการปรับเปลี่ยนอัตราภาษีศุลกากรจากเดิมลงมาจากร้อยละ 50 ครอบคลุมถึงสินค้าจำนวนมากกว่า 4,500 รายการ

บทสรุป

ความพยายามในการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศมีมาเป็นระยะเวลานาน แต่เริ่มมีการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเมื่อ ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้ามีผลบังคับใช้ อย่างไรก็ตามอุปสรรคสำคัญต่อการบรรลุผลข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า คือการขาดองค์การกลางระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการในการกำกับดูแลและผลักดันให้กลไก และข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศที่ได้ดำเนินการมีผลบังคับใช้อย่างโปร่งใสที่ยั่งยืน ประเทศสมาชิกส่วนใหญ่จึงเห็นชอบในการเจรจาการค้าระหว่างประเทศรอบอุรุกวัยให้มีการจัดตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization) เพื่อให้เป็นองค์การกลางระหว่างประเทศในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการวางระบบกลไกการค้าระหว่างประเทศอย่างโปร่งใสและยุติธรรม

กิจกรรมที่ 3.3.1

1. รายละเอียดของข้อตกลงว่าด้วยว่าด้วยการค้าและการบริการในส่วนของภาคบริการที่ถูกนำมาใช้เป็นหลักพื้นฐานในการกำกับดูแลขององค์การการค้าโลก ครอบคลุมในเรื่องใดบ้าง
2. พัฒนาการของแนวคิดการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเกิดขึ้นเมื่อใด อย่างไร
3. การจัดตั้งข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้าเป็นผลมาจากการเจรจาอย่างต่อเนื่องหลายครั้งโดยการเจรจารอบที่สำคัญทั้ง 8 รอบประกอบไปด้วยการเจรจาใดบ้าง

แนวตอบกิจกรรม 3.3.1

1. รายละเอียดของข้อตกลงว่าด้วยว่าด้วยการค้าและการบริการในส่วนของภาคบริการที่ถูกนำมาใช้เป็นหลักพื้นฐานในการกำกับดูแลขององค์การการค้าโลก ครอบคลุมในเรื่อง (1) การกำหนดการให้บริการจากดินแดนของรัฐสมาชิกหนึ่งไปยังดินแดนของรัฐสมาชิกอื่น (2) การให้ดินแดนของรัฐสมาชิกหนึ่งแก่ผู้ใช้บริการของรัฐสมาชิกอื่นซึ่งเป็นลักษณะของการที่ผู้รับบริการเป็นผู้เคลื่อนย้ายไปในประเทศผู้ให้บริการ (3) การให้บริการที่ผู้ให้บริการรายหนึ่งของรัฐสมาชิกหนึ่ง ให้บริการโดยมีการแสดงตนทางพาณิชย์ในดินแดนของรัฐสมาชิกอื่น (4) การค้าภาคบริการโดยที่ผู้ให้บริการรายหนึ่งของรัฐสมาชิกหนึ่งแสดงตนในรูปบุคคลธรรมดาต่ออีกรัฐสมาชิกหนึ่ง

2. แนวคิดการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2491 โดยเป็นผลจากการประชุมที่เมืองฮาวานา ประเทศคิวบา โดยการประชุมดังกล่าวจัดโดยสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการจ้างงาน โดยมีประเทศสมาชิกเข้าร่วมประชุม 50 ประเทศ และมีการออกกฎบัตรฮาวานา (Havana Charter) ซึ่งถือแนวคิดของการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม

3. การจัดตั้งข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้าเป็นผลมาจากการเจรจาอย่างต่อเนื่องหลายครั้งโดยการเจรจารอบที่สำคัญทั้ง 8 รอบประกอบไปด้วย (1) การเจรจารอบเจนีวา (Geneva Round) เกิดขึ้นในช่วงเดือนเมษายน – ตุลาคม พ.ศ.2490 ที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีประเทศเข้าร่วม 23 ประเทศ (2) การเจรจารอบอันยองซี (Annecy Round) จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2492 ที่ประเทศฝรั่งเศส โดยมีประเทศเข้าร่วมประชุมจำนวน 13 ประเทศ (3) การเจรจารอบทอร์ควีย์ (Torquay Round) เกิดขึ้นในปี 2494 จัดขึ้นที่เมืองทอร์ควีย์ ประเทศฝรั่งเศส มีประเทศเข้าร่วมจำนวน 38 ประเทศ (4) เจนีวา (Geneva Round) จัดขึ้นในปี พ.ศ.2499 ที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีประเทศเข้าร่วมทั้งสิ้นจำนวน 26 ประเทศ (5) การเจรจารอบดิลเลียน (Dillon Round) เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2503 – พ.ศ.2504 จัดขึ้นที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีประเทศเข้าร่วม 20 ประเทศ (6) การเจรจารอบเคนเนดี (Kennedy Round) จัดขึ้นในปี พ.ศ.2507 – พ.ศ.2510 ที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยมีประเทศเข้าร่วมจำนวน 62 ประเทศ (7) การเจรจารอบโตเกียว (Tokyo Round) จัดขึ้นในปี พ.ศ.2516 -พ.ศ.2522 ที่เมืองโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น มีประเทศเข้าร่วมจำนวน 99 ประเทศ (8) การเจรจากรอบอุรุกวัย (Uruguay Round) จัดขึ้นในปี พ.ศ.2529 -พ.ศ.2536 ที่เมืองปุนต้า เดล เอสเต ประเทศอุรุกวัย โดยมีการเจรจาต่อเนื่องต่อที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีประเทศเข้าร่วม 117 ประเทศ

เรื่องที่ 3.3.2

วัตถุประสงค์ หน้าที่ ประโยชน์ขององค์การการค้าโลก

นับจากที่มีการจัดทำข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า ก็เกิดปัญหาที่จะบังคับใช้ให้เกิดการปฏิบัติตามข้อผูกพัน เพราะข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า เป็นเพียงข้อตกลงพหุภาคีทางการค้า (Multilateral Trade Agreement) ซึ่งบังคับใช้ชั่วคราว (Protocol of Provisional Application: PPA) ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ดั้งเดิม ที่มุ่งหวังจะให้เกิดองค์การการค้าระหว่างประเทศ (International Trade Organization: ITO) เพื่อให้เป็นองค์การระหว่างประเทศในลักษณะเดียวกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) ที่จัดตั้งอย่างเป็นรูปธรรมหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

นับจากที่มีกฎบัตรฮาวานา (Havana Charter) ซึ่งเป็นกรลงนามสัตยาบัน ก่อตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ แต่ก็ไม่ได้รับการรับรองจากประเทศภาคี โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งขณะนั้นพยายามลดผลกระทบจากภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจโดยใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบคุ้มครอง (Protective Policy) ซึ่งขัดกับหลักการพื้นฐาน แนวคิดการค้าแบบเสรีขององค์การการค้าระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามแม้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า จะเป็นเพียงข้อบังคับชั่วคราว แต่ก็ยังเป็นแนวทางที่เป็นรูปธรรมมากที่สุดขณะนั้น ที่ใช้สำหรับการอ้างอิงกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศ ดังนั้นจึงถือได้ว่ากฎบัตรฮาวานาเป็นกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศ ซึ่งถูกพัฒนาเป็นองค์การการค้าโลกในปัจจุบัน

การที่ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า ไม่ใช่องค์การระหว่างประเทศ แต่เป็นเพียงข้อตกลง การดำเนินการภายใต้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า จึงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น เนื่องจากขาดองค์การกลางอย่างเป็นทางการที่ดำเนินการโดยตรง นอกจากนี้การดำเนินงานตามข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า ก็เป็นไปด้วยความล่าช้า เพราะการประชุมของประเทศภาคีจะจัดขึ้นในทุกๆ สองปี โดยที่ประชุมใหญ่ของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า มีขอบเขตการเจรจาที่กว้างขวาง ดังนั้นคณะมนตรีข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า (GATT Council) ซึ่งประกอบด้วยประเทศภาคีทุกประเทศ จึงได้กำหนดให้มีการประชุมของคณะมนตรีปีละ 9 -10 ครั้ง เป็นอย่างน้อย และให้มีการจัดตั้งกรรมการชั่วคราวคือ ICITO (Interim Commission for the ITO) เพื่อเตรียมการให้มีการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการ และหากยังไม่มีการดำเนินการอย่างเป็นทางการก็มอบหมายให้ ICITO เป็นเลขานุการสำหรับการบังคับใช้ข้อตกลงของ GATT

ผลการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัย ทำให้แนวคิดการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรมเกิดขึ้น โดยรวมข้อตกลงภาคการค้า (GATT) และภาคบริการ (GATS) ไว้เป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานของการจัดตั้งองค์การการค้าโลก ดังนั้นกล่าวได้ว่าองค์การการค้าโลกคือองค์การอย่างเป็นทางการของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้าและข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการบริการ

วัตถุประสงค์และหน้าที่ขององค์การการค้าโลก

องค์การการค้าโลกจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ.2537 ที่เมืองมารากูช ประเทศโมร็อกโก โดยมีประเทศภาคีให้สัตยาบันรับรองจำนวน 124 ประเทศและกำหนดให้องค์การการค้าโลก เริ่มทำหน้าที่แทนข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้าตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2538 โดยเป็นองค์การสากลที่สนับสนุนให้เกิดการค้าระหว่างประเทศอย่างเสรี มีอุปสรรคและข้อกีดกันทางการค้าให้น้อยที่สุด มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการค้า สินค้า บริการ ทรัพย์สินทางปัญญา และการลงทุน ตลอดจนกระบวนการในการระงับข้อพิพาทอย่างโปร่งใส และเป็นธรรมกับประเทศภาคีสมาชิก ทั้งนี้วัตถุประสงค์และหน้าที่ขององค์การการค้าโลกตามธรรมนูญการก่อตั้งสรุปได้ดังนี้

1. เป็นองค์การกลางสำหรับการอำนวยความสะดวกต่อการบังคับใช้ และบริหารงานให้เป็นไปตามพันธกิจขององค์การ
2. เป็นตัวกลางสำหรับจัดเวทีเจรจาระดับพหุภาคีของประเทศภาคีสมาชิก
3. เป็นองค์การกลางในการอำนวยความสะดวกสำหรับการระงับข้อพิพาท อันเนื่องมาจากการค้า การให้บริการ การลงทุน และทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ
4. เป็นกลไกสำหรับการศึกษา วิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบายทางการค้าในระดับสากล
5. เป็นองค์การกลางสำหรับการร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ เพื่อให้มีการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจ และการค้าที่สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียว

ในส่วนการดำเนินงานขององค์การการค้าโลกจะมาจากการออกข้อมติ และบัญญัติกฎเกณฑ์เป็นมาตรฐานการดำเนินการระหว่างประเทศของประเทศภาคี โดยมีกระบวนการวิธีการต่าง ๆ ตามหลักการดำเนินงานตามตราสารก่อตั้งองค์การการค้าโลก ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

1. ข้อมติที่ออกมาโดยหน่วยงานภายในองค์การการค้าโลก จะต้องแจ้งไปยังองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ โดยพิจารณาว่าข้อมติใดขององค์การการค้าโลกที่จะก่อให้เกิดผลทางกฎหมายอันมีสภาพบังคับใช้ให้ประพฤติดังปฏิบัติตาม รวมถึงแจ้งไปยังองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมติต่างๆ จะมาจากข้อเสนอของการประชุมในระดับรัฐมนตรีและพิจารณาเสียงที่เป็นเอกฉันท์ (Consensus) หรือการโหวตเสียงส่วนใหญ่ (Majority Vote)

2. องค์การการค้าโลกจะต้องแจ้งมติไปยังประเทศภาคีสมาชิก และเตือนย้ำให้ประเทศภาคีสมาชิกถือปฏิบัติ และหากประเทศภาคีสมาชิกใดไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับแรงกดดันจากประเทศสมาชิกอื่นๆ ซึ่งจะเป็นไปตามกรอบของมติขององค์การการค้าโลก

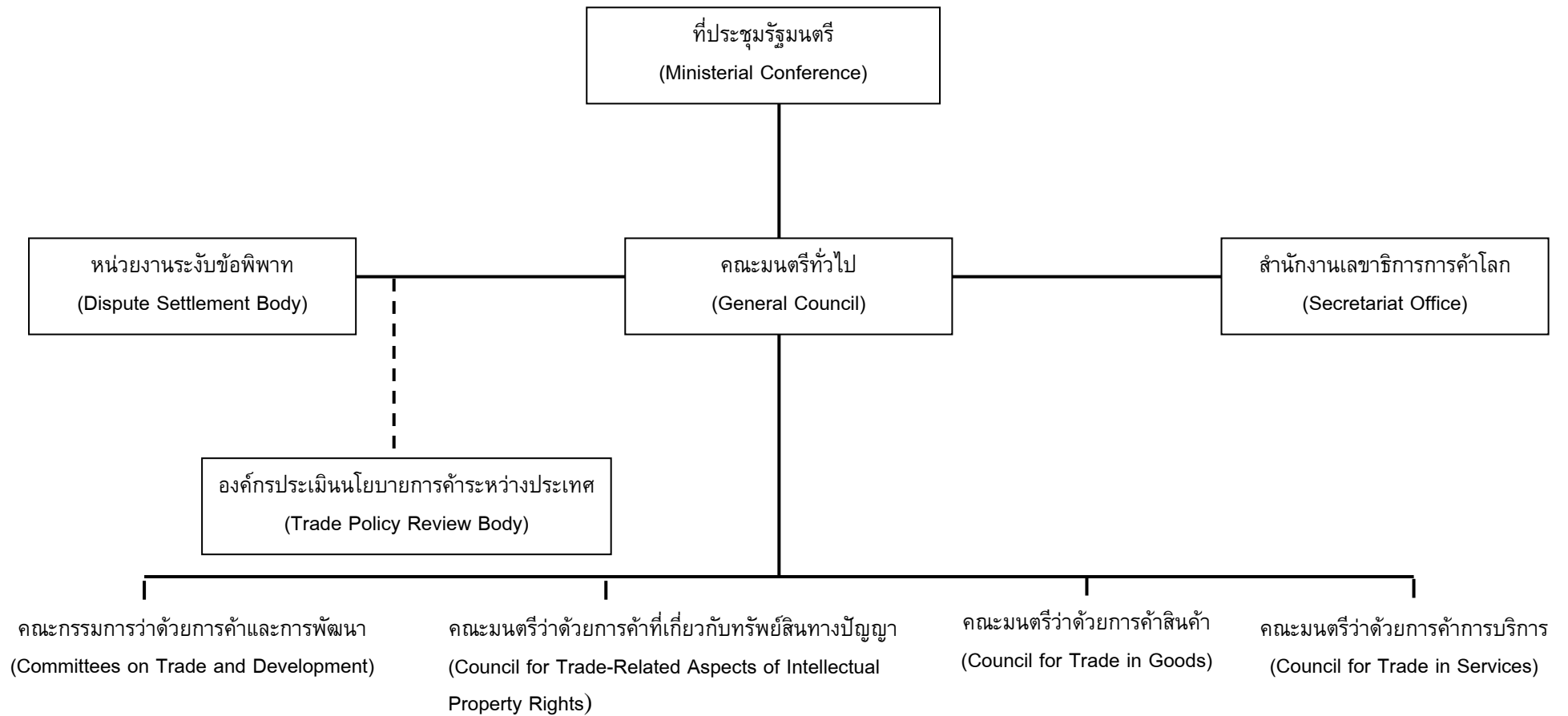
ในกรณีหากเกิดปัญหาขึ้น ประเทศภาคีสมาชิกจะต้องพร้อมต่อการชี้แจง อาทิ อัตราภาษีศุลกากรที่จัดเก็บ ความซับซ้อนของการจัดเก็บภาษี กฎเกณฑ์ขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมของสินค้าหรือบริการ นโยบายการแข่งขันภายในประเทศ นโยบายการสนับสนุนสินค้าเกษตร ความสามารถในการเข้าถึงตลาดของสินค้าจากต่างประเทศ ข้อจำกัดทางด้านธุรกิจอันเนื่องมาจากข้อกำหนดการถือหุ้น โดยประเด็นดังกล่าวประเทศสมาชิกจะต้องพร้อมต่อการชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อองค์การการค้าโลกจะรวบรวมประเด็นต่างๆ ที่ได้ชี้แจงนำเสนอต่อที่ประชุมประเทศภาคีสมาชิกอื่นๆ ให้ร่วมพิจารณา

ดังนั้น การทำหน้าที่ขององค์การการค้าโลกจำเป็นต้องอาศัยการใช้อำนาจ เพื่อกดดันให้รัฐสมาชิกปฏิบัติตามโดยไม่มีข้อยกเว้น และมีการกำหนดมาตรการต่างๆ ที่ส่งผลให้รัฐสมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง หากไม่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนใหม่ให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ (Supervisory Mechanism) **โดยลักษณะสำคัญ**ของการบังคับใช้อำนาจขององค์การการค้าโลก**กับ**ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า **สรุปได้ดังนี้**

1. กลไกการควบคุมดูแลและตรวจสอบของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า มีลักษณะเป็นการบังคับในตัวเอง เนื่องมาจากการที่รัฐสมาชิกขององค์การไม่สามารถเลือกปฏิบัติ โดยมีกฎเกณฑ์ที่เป็นบรรทัดฐาน

2. กลไกควบคุมและตรวจสอบ**ขององค์การการค้าโลก** เป็นกลไกที่มีผลการดำเนินการของตนเอง อาทิ กระบวนการในการระงับข้อพิพาทจะต้องมีการอ้างอิงข้อมูลสาธารณะ ทำให้เกิดการตรวจสอบระหว่างสมาชิกด้วยตนเอง

ในการบริหารจัดการขององค์การการค้าโลกให้บรรลุภารกิจ องค์การการค้าโลกได้กำหนดโครงสร้างการบริหารขององค์การการค้าโลก ดังแสดงในภาพที่ 3.2

ภาพที่ 3.2 แสดงโครงสร้างการดำเนินการขององค์การการค้าโลก

โครงสร้างการบริหารงานขององค์การการค้าโลก ประกอบไปด้วยที่ประชุมรัฐมนตรีของประเทศภาคีสมาชิก โดยมีหน่วยงานระงับข้อพิพาท (Dispute Settlement Body) และคณะมนตรีทั่วไป (General Council) สำนักงานเลขาธิการการค้าโลก (Secretariat Office) โดยมีหน่วยงานภายในอย่างไม่เป็นทางการ คือหน่วยงานทบทวนนโยบายการค้า (Trade Policy Review Body) นอกจากนี้ยังมี คณะกรรมการสำคัญๆ ได้แก่ คณะกรรมการว่าด้วยการค้าและการพัฒนา คณะมนตรีว่าด้วยการค้าสินค้า (Council for Trade in Goods) คณะมนตรีว่าด้วยการค้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา (Council for Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) และคณะมนตรีว่าด้วยการบริการ (Council for Trade in Services) โดยมีคณะกรรมการภายใน คือคณะกรรมการว่าด้วยงบประมาณการเงิน การบริหารดูแลเรื่องการบริหารจัดการภายใน

ประโยชน์ของการจัดตั้งองค์การการค้าโลก

การจัดตั้งองค์การการค้าโลกก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ ดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้เกิดการลดข้อขัดแย้ง อันเนื่องมาจากการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ในรูปของการสร้างความร่วมมือ และส่งเสริมความมั่นใจในระบบการค้าระหว่างประเทศ เพื่อหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่เคยเกิดในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือในช่วงต้นทศวรรษที่ 1930 เมื่อประเทศต่างๆ นำนโยบายการกีดกันการค้ามาใช้ ก่อให้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรงในหลายอุตสาหกรรม อาทิ อุตสาหกรรมถ่านหิน เหล็ก หรือเหล็กกล้า และนำมาสู่การ**จัดทำ**ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า ซึ่งถูกพัฒนาไปเป็นองค์การการค้าระหว่างประเทศ อาทิ การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการค้าระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาและกลุ่มประคมยุโรป

2. ช่วยสนับสนุนให้เกิดระบบการแก้ไขข้อโต้แย้งอย่างเป็นระบบ และเมื่อการค้าการลงทุนระหว่างประเทศมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับประเทศที่เปิดประตูสู่การค้าระหว่างประเทศมีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ องค์การการค้าโลกจึงถือเป็นองค์การสำคัญในการสร้างระบบการค้าระหว่างประเทศ รวมถึงกระบวนการแก้ไขข้อโต้แย้งต่างๆ ให้สามารถบรรลุผลได้อย่างเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ไม่มีกลไกดังกล่าวในการแก้ไขปัญหา

การที่องค์การการค้าโลกมีภารกิจที่จะต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้กับประเทศสมาชิกว่าไม่ได้มีการดำเนินการที่โอนเอียงไปทางประเทศใดประเทศหนึ่ง โดยเฉพาะประเทศอุตสาหกรรมซึ่งมีความร่ำรวย หรือเมื่อเกิดข้อโต้แย้งขึ้น และถูกนำเข้าสู่การพิจารณาขององค์การการค้าโลก จะพิจารณาระเบียบกฎหมายภายใต้การยอมรับของประเทศสมาชิกเป็นพื้นฐานสำคัญและอ้างอิงได้ ตลอดจนมีการเจรจาขอให้มีการแก้ไขให้เป็นไปตามนั้น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะช่วยลดความรุนแรงทางการเมืองระหว่างคู่กรณี ทั้งนี้คำวินิจฉัยขององค์การการค้าโลกถือเป็นบรรทัดฐานให้ประเทศสมาชิกต้อง

ดำเนินการตาม อาทิ การที่ประเทศไทยร้องเรียนมาตรการการเก็บภาษีพุ่มตลาดของประเทศสหรัฐอเมริกากรณีกึ่งส่งออกของไทย

3. ช่วยส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมกันของเหล่าประเทศสมาชิก โดยมีได้ค้ำหนึ่งถึงขนาด หรืออิทธิพลของประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นการเฉพาะ เพราะการตัดสินใจใดๆ ขององค์การการค้าโลกจะต้องมาจากฉันทามติ ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากเหล่าประเทศสมาชิก โดยประเทศสมาชิกที่มีขนาดเล็กจะได้รับการยอมรับความเห็นเท่าเทียมกับประเทศสมาชิกที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่

4. ช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพ ซึ่งเป็นไปตามพันธกิจขององค์การการค้าโลก ที่มุ่งเน้นให้เกิดการค้าเสรี ช่วยลดการปกป้องการผลิตที่ไร้ประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ผู้บริโภคเข้าถึงสินค้าและบริการในระดับราคาที่ถูกลง ยกเว้นมาตรฐานการครองชีพของประชาชน โดยเฉพาะสินค้าในหมวดอาหาร สิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่ม

5. ช่วยให้ผู้บริโภค มีทางเลือกที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นเพราะ การนำเข้าสินค้าและบริการจากประเทศอื่นๆ ช่วยให้ผู้บริโภคในประเทศนั้นๆ สามารถเลือกสินค้าและบริการที่มีความหลากหลาย มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น นำไปสู่การพัฒนาในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเทคโนโลยี รูปแบบของการดำรงชีวิตและมาตรฐานการครองชีพ

6. ช่วยผลักดันให้เกิดการยกระดับในเรื่องของรายได้ โดยนับจากที่ได้บรรลุข้อตกลงการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยมีการผลักดันให้เกิดการขยายตัวทางการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ ส่งผลให้เกิดการจ้างงาน และการเคลื่อนย้ายเงินทุน ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ส่งผลต่อระดับรายได้ที่สูงขึ้นในประเทศที่กำลังพัฒนา

7. ช่วยผลักดันให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยการคุ้มครองทางการค้า มักนำไปสู่ความไร้ประสิทธิภาพการผลิตของอุตสาหกรรมภายในประเทศ แม้จะเป็นการช่วยป้องกันปัญหาการว่างงาน แต่ก็เป็นเพียงในระยะสั้นเท่านั้น ในทางตรงข้ามการค้า การลงทุนระหว่างประเทศจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยประชาชนส่วนใหญ่จะมีงานเพิ่มขึ้นจากการทำงานในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก

8. ช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิต ผลักดันให้เกิดการค้าระหว่างประเทศอย่างเสรี แม้จะไม่สามารถคำนวณผลกระทบในเชิงบวกเป็นตัวเลขได้อย่างชัดเจน แต่การสนับสนุนให้เกิดการเคลื่อนย้ายทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้เกิดการผลิตที่มีต้นทุนต่ำลงเมื่อเปรียบเทียบกับระบบคุ้มครองทางการค้าแบบดั้งเดิม

9. ช่วยให้รัฐบาลของประเทศสมาชิก มีข้อมูลพิจารณาในมุมมองกว้าง ภายใต้ระบบข้อมูลที่องค์การการค้าโลกเป็นผู้รวบรวมและนำเสนอ ช่วยให้รัฐบาลของเหล่าประเทศสมาชิก สามารถพิจารณาข้อมูลได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกำหนดนโยบายการกีดกันทางการค้า และ นำไปสู่ความสูญเสียของคู่กรณีที่เกี่ยวข้องอย่างรุนแรง ช่วยให้เหล่ารัฐบาลของประเทศสมาชิกลดแรงกดดันจากบรรดากลุ่มเคลื่อนไหว (Lobbyist) ในเรื่องต่างๆ ผ่านกลไกทางการค้า การลงทุนระหว่างประเทศ ภายใต้ข้อตกลงที่เป็นไปอย่างโปร่งใสขององค์การการค้าโลก

10. ช่วยผลักดันให้เกิดรัฐบาลที่ดี ภายใต้ข้อกำหนดที่องค์การการค้าโลกจัดตั้งขึ้น รัฐบาลของเหล่าประเทศสมาชิก ถือเป็นข้อมูลที่ต้องนำมาใช้กำหนดนโยบาย มุ่งเน้นในการที่จะสร้างความโปร่งใส เชื่อถือได้ของระบบการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ ลดความเสี่ยงของการเกิดปัญหาด้านคอร์รัปชัน หรือการใช้อิทธิพลทางการเมืองในรูปแบบของการกำหนดโควตา ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการสร้างอุปสรรคทางการค้าและลดความโปร่งใส

ประเทศไทยได้ลงนามในข้อจัดตั้งองค์การการค้าโลกเมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ.2537 และเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกในลำดับที่ 59 ดังนั้นประเทศไทยจึงมีข้อผูกพันที่จะต้องดำเนินการตามมติขององค์การการค้าโลก โดยได้มีการออกพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การการค้าโลก พ.ศ.2537 โดยมีบทบัญญัติที่สำคัญได้แก่

มาตรา 4(1) ของพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การการค้าโลก พ.ศ.2537 ซึ่งอนุญาตให้ถือว่าองค์การการค้าโลกมีสภาพเป็นนิติบุคคลและมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย

มาตรา 4(2) ของพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การการค้าโลกระบุว่าให้องค์การ เจ้าหน้าที่ขององค์การ และผู้แทนได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทำนองเดียวกับทพวงการค้าชานาญพิเศษ ตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของทพวง การชานาญพิเศษฉบับที่สมัชชาแห่งสหประชาชาติได้ลงมติรับเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ.2490 หรือความตกลงที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างรัฐบาลไทยกับองค์การนี้ ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทยหรือเข้ามาในประเทศไทยเพื่อปฏิบัติหน้าที่ หรือในการปฏิบัติภารกิจที่เกี่ยวกับองค์การ

ผลจากการเข้าร่วมเป็นประเทศภาคีสมาชิกขององค์การการค้าโลก ทำให้ประเทศไทยแม้จะมีอิสระในการกำหนดนโยบายการค้า การลงทุนให้เหมาะสมกับการพัฒนาของประเทศไทย อย่างเสรี แต่ก็ปฏิบัติตามข้อตกลงทางด้านกฎหมาย และตามกฎหมายที่องค์การการค้าโลกได้ประกาศ และกำหนดให้มีผลบังคับใช้ รวมถึงการปรับปรุงกฎหมายระเบียบข้อกำหนดต่าง ๆ ที่มีลักษณะที่ขัดแย้งกับหลักการขององค์การการค้าโลก อาทิ การยกเลิกมาตรการส่งเสริมการส่งออกที่กำหนดสัดส่วนองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ที่ต้องมีการผลิตในประเทศ (Local Content Requirement: LCR) หรือการประกันราคาสำหรับการพยุราคาสินค้าเกษตร

ข้อมูลเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2551 องค์การการค้าโลกมีจำนวนสมาชิก 152 ประเทศ คิดเป็นร้อยละ 79.17 ของจำนวนสมาชิกของสหประชาชาติ ทั้งนี้รายชื่อประเทศของสมาชิกที่เป็นปัจจุบันสามารถศึกษาได้จาก <http://www.wto.org>

บทสรุป

การจัดตั้งองค์การการค้าโลก โดยพัฒนาจากข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า ในฐานะที่เป็นองค์การระหว่างประเทศตามข้อตกลงมาราเกซ องค์การการค้าโลกจึงเป็นองค์การกลางในการกำกับ ดูแล และอำนวยความสะดวกต่อกลไกการค้าระหว่างประเทศ โดยกำหนดเป็นหลักการทำงานพื้นฐานต่อการดำเนินการอย่างโปร่งใส และเที่ยงธรรม นับจากที่องค์การการค้าโลกได้เริ่มดำเนินการก็ช่วยลดความขัดแย้งทางการค้า การบริการระหว่างประเทศ ยกเว้นมาตรฐานการครองชีพ โดยเฉลี่ยผลักดันให้เกิดการขยายตัวทางการค้าและการลงทุนของโลกอย่างต่อเนื่อง

กิจกรรม 3.3.2

1. อะไรคืออุปสรรคสำคัญของการบังคับใช้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า
2. หน้าที่ขององค์การการค้าโลกที่สำคัญตามข้อตกลงมาราเกซมีอะไรบ้าง
3. ประโยชน์ของการจัดตั้งองค์การการค้าโลกที่สำคัญมีอะไรบ้าง

แนวตอบกิจกรรม 3.3.2

1. ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้าไม่ใช้การดำเนินการภายใต้รูปแบบขององค์การระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการเป็นเพียงข้อตกลงการดำเนินการภายใต้ข้อตกลงทั่วไปจึงไม่มีองค์การกลางที่เข้ามาดำเนินการติดตามหรือแก้ไขกรณีที่ประเทศสมาชิกใดไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง

2. **หน้าที่ขององค์การการค้าโลกที่สำคัญตามข้อตกลงมาราเกช ประกอบด้วย** (1) องค์การการค้าโลกมีหน้าที่สำคัญคือเป็นองค์การกลางสำหรับการอำนวยความสะดวกต่อการบังคับใช้และบริหารงานให้เป็นไปตามภารกิจขององค์การ (2) เป็นตัวกลางสำหรับจัดเวทีเจรจาระดับพหุภาคีของประเทศภาคีสมาชิก (3) เป็นองค์การกลางในการอำนวยความสะดวกสำหรับการระงับข้อพิพาท อันเนื่องมาจากการค้า การให้บริการ การลงทุน และทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ (4) เป็นกลไกสำหรับการศึกษา วิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบายทางการค้าในระดับสากล (5) เป็นองค์การกลางสำหรับการร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ เพื่อให้มีการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจ และการค้าที่สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียว

3. **ประโยชน์ของการจัดตั้งองค์การการค้าโลกที่สำคัญ ประกอบด้วย** (1) ช่วยให้เกิดการลดข้อขัดแย้ง อันเนื่องมาจากการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ในรูปของการสร้างความร่วมมือ และส่งเสริมความมั่นใจในระบบการค้าระหว่างประเทศ (2) ช่วยสนับสนุนให้เกิดระบบการแก้ไขข้อโต้แย้งอย่างเป็นระบบ และเมื่อการค้าการลงทุนระหว่างประเทศมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว (3) ช่วยส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมกันของเหล่าประเทศสมาชิก (4) ช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพ (5) ช่วยให้ผู้บริโภค มีทางเลือกที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นจากการนำเข้าสินค้าและบริการจากประเทศอื่นๆ (6) ช่วยผลักดันในการยกระดับในเรื่องของรายได้ (7) ช่วยผลักดันให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ ลดการคุ้มครองทางการค้า เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (8) ช่วยผู้สนับสนุนข้อมูลการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ (9) ช่วยผลักดันให้เกิดรัฐบาลที่ดี โดยมีความมุ่งหมายที่จะสร้างความกินดีอยู่ดีให้กับประชาชนของประเทศตน

เรื่องที่ 3.3.3

กลไกการดำเนินงานและขั้นตอนการปฏิบัติขององค์การการค้าโลกต่อกรณีพิพาท

องค์การการค้าโลกเป็นองค์การระหว่างประเทศ ดังนั้นจึงไม่มีอธิปไตยเป็นของตนเอง เพราะเกิดจากการรวมตัวของประเทศสมาชิกภายใต้สนธิสัญญา ซึ่งถือเป็นธรรมนูญก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศโดยพื้นฐาน ทั้งนี้การจัดตั้งองค์การการค้าโลกในฐานะองค์การระหว่างประเทศจำเป็นต้องมีองค์ประกอบในเรื่องของวัตถุประสงค์ เป้าหมายขององค์การอย่างชัดเจน โดยองค์การการค้าโลกจะมีสภาพเป็นนิติบุคคลแยกออกจากรัฐสมาชิกขององค์การ

ด้วยเหตุที่ธรรมนูญการก่อตั้งขององค์การการค้าโลกได้กำหนดสภาพนิติบุคคลและความสามารถในการดำเนินกิจกรรมระหว่างประเทศขององค์การการค้าโลกขึ้น **ดังนั้น** การดำเนินงานขององค์การการค้าโลกจึงมีผลเฉพาะกับรัฐสมาชิกเท่านั้น และรัฐสมาชิกแต่ละแห่งอาจจะมีอิทธิพลในการพิจารณาการดำเนินงานตามนโยบายต่าง ๆ ขององค์การการค้าโลก อย่างหลากหลาย **นอกเหนือจากนี้** การเข้าร่วมภาคีในสนธิสัญญาขององค์การการค้าโลกต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกระบวนการ และกลไกการควบคุมดูแลขององค์การการค้าโลกที่ได้บัญญัติไว้ภายใต้ความเห็นชอบของประเทศสมาชิกส่วนใหญ่

กลไกของการดำเนินงานขององค์การการค้าโลกเป็นไปตามหลักการพื้นฐานของการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศซึ่งได้มีการกำหนดกรอบไว้ นับจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 หมายถึงการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศจะถูกกำหนดวัตถุประสงค์ไปตามเจตนารมณ์ของการก่อตั้ง โดยระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในรูปของธรรมนูญการก่อตั้ง เพื่อกำหนดเป็นสิทธิและหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ ดังนั้นองค์การระหว่างประเทศจึงมีสิทธิตามกฎหมายระหว่างประเทศในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้ขอบเขตแห่งวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดตั้งขององค์การนั้น ๆ

องค์การระหว่างประเทศที่จัดตั้งขึ้น หากไม่ได้มีการกำหนดระยะเวลาของสนธิสัญญาการจัดตั้ง จะถือว่าองค์การระหว่างประเทศมีสภาพการดำเนินการตลอดระยะเวลาที่ดำรงอยู่ ดังนั้นประเทศใดที่ประสงค์จะเข้าเป็นสมาชิก จะขอจัดทำข้อสงวนสิทธิ ซึ่งกระทบถึงอำนาจหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ตนประสงค์จะเข้าเป็นประเทศสมาชิกไม่ได้ อาทิ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ซึ่งมีสถานภาพแห่งการเป็นกลาง ทำให้ไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของสหประชาชาติ เพราะไม่สามารถยอมรับการจัดทำข้อสงวนสิทธิในกฎบัตรสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกที่จะไม่กระทบกระเทือนถึงความเป็นกลางของประเทศได้

การจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศในฐานะองค์การระหว่างประเทศอยู่ภายใต้กฎหมายสนธิสัญญา พ.ศ.2512 ซึ่งหมายถึงความตกลงระหว่างประเทศที่ทำขึ้นระหว่างรัฐต่าง ๆ เป็นลายลักษณ์

อักษรและจะได้รับความรับรองภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็นในรูปของเอกสารฉบับเดียว สองฉบับ หรือหลายฉบับ

ธรรมนูญก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศเป็นการประกาศสิทธิหน้าที่ ระเบียบการเข้าเป็นสมาชิก การออกจากการเป็นสมาชิก การจัดการเรื่องงบประมาณ และระบบการเงิน ตลอดจนวัตถุประสงค์อื่นๆ ขององค์การระหว่างประเทศนั้นๆ ตลอดจนการบังคับใช้ข้อตกลงต่างๆ ให้มีผลต่อการเป็นรูปธรรม ดังนั้นสนธิสัญญาขององค์การการค้าระหว่างประเทศจึงถือเป็นสนธิสัญญาแบบพหุภาคี

องค์การการค้าโลกได้รับการจัดตั้งขึ้นตามสนธิสัญญาภายใต้ข้อตกลงมาราเกช (Marrakesh Agreement) โดยกำหนดเงื่อนไขของกระบวนการทบทวนกลไกทางการค้า (Trade Policy Review Mechanism: TPRM) โดยมีรายละเอียดที่สำคัญได้แก่

1. การยกระดับการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลกสำหรับข้อผูกพันต่างๆ ระหว่างประเทศสมาชิก
2. การสร้างความโปร่งใสและการสร้างความเข้าใจในนโยบายการค้าและการปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศของเหล่าประเทศสมาชิก
3. การประเมินผลข้อมูล ซึ่งรวบรวมได้ภายใต้องค์การการค้าโลก รวมถึงการวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นสำหรับประเทศสมาชิกภายใต้ระบบการค้าแบบพหุภาคี

ในทางปฏิบัติการดำเนินงานขององค์การการค้าโลกส่วนใหญ่จะอาศัยกระบวนการอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุป อย่างไรก็ตามการดำเนินงานขององค์การการค้าโลกจะคำนึงถึงผลกระทบต่อความเสื่อมเสียชื่อเสียงแก่รัฐ (Mobilization of Shame) เพราะในบางครั้งข้อมูลที่ถูกนำไปเผยแพร่สู่สาธารณะเป็นไปอย่างไม่ครบถ้วน

ขั้นตอนการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก รัฐสมาชิกจำเป็นจะต้องแสดงเจตนายินยอมสละอำนาจอธิปไตยของตนบางส่วน เพื่อเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก และการแสดงเจตนาดังกล่าว ส่งผลให้รัฐสมาชิกต้องปฏิบัติตามธรรมนูญก่อตั้งขององค์การการค้าโลก อย่างไรก็ตามหากรัฐสมาชิกใดเห็นว่าการกระทำขององค์การการค้าโลก ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นการล่วงอำนาจอธิปไตยของรัฐตนจนเกินสมควร รัฐสมาชิกนั้นหากไม่ประสงค์จะดำเนินการตามนโยบาย หรือกฎเกณฑ์ที่องค์การการค้าโลกได้กำหนด ก็จำเป็นที่ต้องสละเจตนายินยอม โดยการใช้อุบายพินิจเพื่อถอนตัวออกจากการเป็นภาคีสมาชิกขององค์การการค้าโลก

อย่างไรก็ตาม โดยสภาพความเป็นจริงแล้ว รัฐสมาชิกต่างได้รับสิทธิประโยชน์ลักษณะต่างตอบแทนจากการเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก ดังนั้นผลประโยชน์โดยรวมของการเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกย่อมเหนือกว่าการอยู่เป็นเอกเทศ เพราะประเทศมหาอำนาจ ซึ่งเป็นคู่ค้าหลักของ

ประเทศเหล่านั้น จะใช้อำนาจในการบีบบังคับให้ต้องดำเนินการเป็นไปตามนโยบายขององค์การการค้าโลกอย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ในที่สุด

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การการค้าโลกสามารถดำเนินการได้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์ พันธกรณีต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐสมาชิกจึงต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใส และชัดเจน การนำมาตรการควบคุมและหลักกฎหมายมาใช้ ก็เป็นเพียงข้อรับประกันให้เกิดการปฏิบัติตามข้อผูกพันตามข้อตกลงขององค์การการค้าโลก

กลไกการดำเนินงานขององค์การการค้าโลกต่อกรณีพิพาท

การปฏิบัติหน้าที่ขององค์การการค้าโลกเป็นไปตามหลักแห่งความเฉพาะเจาะจงขององค์การระหว่างประเทศ (Le Principe De La Specialite Des Organizations Internationales) หมายถึง วัตถุประสงค์ขององค์การการค้าโลกจะเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่รัฐสมาชิกร่วมกันก่อตั้งขึ้น และเป็นไปตามธรรมนูญก่อตั้งขององค์การการค้าโลก ดังนั้นกลไกการควบคุมดูแล และตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลกจึงเป็นไปตามกลไกที่ต้องคอยตรวจสอบว่ารัฐสมาชิกมีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่องค์การการค้าโลกได้กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับรัฐสมาชิกอื่น ๆ ในการเคารพและปฏิบัติตาม ดังนั้นวัตถุประสงค์ในการดูแลและตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์การการค้าโลก จึงควรเป็นไปโดยป้องกันการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ โดยอาศัยกรณีตัวอย่างที่ได้รับการวินิจฉัยแล้วเป็นบรรทัดฐาน

กลไกการควบคุมดูแลและตรวจสอบ เพื่อให้การทำงานขององค์การการค้าโลกเกิดผลทางกฎหมายระหว่างรัฐสมาชิก เป็นการดำเนินการในสภาพนิติบุคคลขององค์การการค้าโลก เนื่องจากองค์การการค้าโลก เป็นองค์การระหว่างประเทศซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งของตนเอง ภายใต้ธรรมนูญแห่งการจัดตั้งองค์การการค้าโลก ทั้งนี้การทำหน้าที่ขององค์การการค้าโลกจะเป็นไปตามข้อมติ (Resolution) หมายถึงเจตนารมณ์ขององค์การที่อยู่ในรูปปลายลักษณะอักษร โดยผ่านกระบวนการ วิธีการต่างๆ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในตราสารก่อตั้ง ทั้งนี้ข้อมติอาจมีความแตกต่างกันโดยคำเรียกหลายแนวทาง เช่น คำประกาศ (Declaration) คำวินิจฉัย (Decision) คำเสนอแนะ (Recommendation) กฏบัตร (Charter) กฏบังคับ (Regulation) ซึ่งข้อมติในแต่ละรูปแบบ จะมีผลที่แตกต่างกันไปตามสภาพและเจตนารมณ์ และข้อกำหนดของข้อมตินั้นๆ

โดยกลไกแห่งการดำเนินงานขององค์การการค้าโลกเป็นไปตามข้อมติ ซึ่งข้อมติขององค์การการค้าโลกอาจพิจารณารายละเอียด โดยสรุป คือ ข้อมติเป็นผลแห่งการประกันความชอบธรรมและความชอบด้วยกฎหมายในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของรัฐสมาชิก เนื่องจากกลไกในการควบคุมดูแลและตรวจสอบเกิดขึ้นโดยองค์การการค้าโลกจะไม่มีประโยชน์ใดๆ กับรัฐสมาชิกหนึ่งรัฐสมาชิกใดเป็น

พิเศษ ดังนั้นรัฐสมาชิกจึงต้องสละอำนาจอธิปไตยของตนในเขตของการจัดตั้งองค์การการค้าโลก เพื่อให้องค์การการค้าโลกมีอำนาจทางกฎหมาย โดยอาศัยพื้นฐานจากสัญญาที่มีการเคารพและถือปฏิบัติ (Pacta Sunt Servanda) หลักการดังกล่าวเป็นไปตามมาตรา 26 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา พ.ศ.2512 ซึ่งบัญญัติว่าสนธิสัญญาผูกพันภาคีต้องได้รับการเคารพและปฏิบัติโดยสุจริต อย่างไรก็ตาม ข้อมติขององค์การการค้าโลกปกติจะเป็นไปในแนวทางนโยบายเกี่ยวกับการกำหนด นโยบายเศรษฐกิจของโลก และครอบคลุมกรอบที่จำเป็นในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศต่างๆ ในระดับสากล

การสร้างระบบการค้าแบบพหุภาคีเป็นไปเพื่อมุ่งหมายต่อการสร้างความเข้มแข็ง นำไปสู่การตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุที่ข้อมติขององค์การการค้าโลกมีการพิจารณาดำเนินการตามที่ได้กล่าวมาในข้างต้น องค์การการค้าโลกจึงกำหนดกลไกการควบคุมการตรวจสอบ อย่างมีประสิทธิภาพโดยเริ่มต้นตั้งแต่การแจ้งเตือน (Notification) การปรึกษาหารือ (Consultation) การระงับข้อพิพาท (Dispute Settlement) และการสอดส่องดูแล (Surveillance)

การดำเนินการขององค์การการค้าโลกในเรื่องดังกล่าวเป็นไปตามมติของที่ประชุมคณะรัฐมนตรีสมาชิกเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ.2522 ทั้งนี้การที่หน่วยงานอย่างองค์การการค้าโลกทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการรับการแจ้งเตือน (Central Registry of Notifications) ภายใต้การดำเนินการของสำนักงานเลขาธิการองค์การการค้าโลก ซึ่งจัดให้มีการบันทึกข้อมูลและการอ้างอิงข้อมูลอย่างถูกต้องและชัดเจน เพื่อแจ้งให้รัฐสมาชิกทราบอย่างเปิดเผย

กลไกภายในสำหรับการดำเนินการขององค์การการค้าโลกในการดูแลและตรวจสอบเพื่อให้งานขององค์การการค้าโลกเกิดผลทางกฎหมายประกอบไปด้วย (1) องค์การประเมินนโยบายการค้าระหว่างประเทศ (Trade Policy Review Body: TPRB) (2) ส่วนงานทบทวนนโยบายการค้า (Trade Policy Review Division : TPRD) และ (3) เลขาธิการองค์การการค้าโลก (WTO Secretariat) โดยมีรายละเอียดของแต่ละส่วนดังนี้

1. องค์การประเมินนโยบายการค้าระหว่างประเทศ เป็นหน่วยงานภายในที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของเลขาธิการทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดกลไกการควบคุมดูแลตรวจสอบ (TPRB) ทั้งนี้ TPRB เป็นเพียงหน่วยงานภายในขององค์การการค้าโลก ซึ่งการดำเนินงานครอบคลุมตั้งแต่การจัดทำรายงาน และการตรวจสอบรับสมาชิกใหม่ การจัดอภิปรายระหว่างรัฐสมาชิก โดยมีวัตถุประสงค์ให้มีการดำเนินการในลักษณะที่เป็นการประนีประนอมระหว่างรัฐสมาชิก

2. ส่วนงานทบทวนนโยบายการค้า (Trade Policy Review Division: TPRD) เป็นหน่วยงานภายใน ที่ควบคุมการจัดทำรายงานของเหล่ารัฐสมาชิกขององค์การการค้าโลก โดยอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของเลขาธิการขององค์การการค้าโลก และมีกระบวนการทำงานเริ่มต้นตั้งแต่การจัดส่งแบบสอบถามไปยังรัฐสมาชิก ซึ่งรัฐสมาชิกจะต้องส่งผลแบบสอบถามกลับมายังในเวลาที่กำหนด

แบบสอบถามส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับนโยบายและแนวปฏิบัติทางการค้าของประเทศสมาชิก รวมถึงการกำหนดนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่มีผลต่อกระบวนการค้าระหว่างประเทศ ทั้งนี้ TPRD ประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเศรษฐศาสตร์และการเงิน คอยควบคุมดูแลการร่างรายงานของประเทศสมาชิก เพื่อตรวจสอบว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกับที่กำหนดโดยองค์การการค้าโลก โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของการจัดทำรายงานใดๆ โดยลำพัง ทั้งนี้รายงานดังกล่าวจะนำเสนอให้ต่อที่ประชุมแห่งสมาชิกขององค์การการค้าโลก

3. เลขานุการองค์การการค้าโลก (WTO Secretariat) เป็นหน่วยงานภายในที่รับผิดชอบในกระบวนการควบคุมดูแลและตรวจสอบ โดยหลังจากมีการดำเนินการในรัฐสมาชิกเพื่อกำหนดประเทศที่ดำเนินการตรวจสอบให้เป็นไปตามกรอบข้อตกลงมาราเกช คือประเทศพัฒนาแล้วจะมีการตรวจสอบที่บ่อยครั้งกว่าประเทศกำลังพัฒนา หรือประเทศที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโลกจะได้รับการตรวจสอบในรายละเอียดมากกว่าประเทศอื่นๆ

การตรวจสอบต่างๆ โดยคณะมนตรีในทางการค้า (Council for Trade in Goods) ได้เริ่มดำเนินการนับจากที่องค์การการค้าโลกได้จัดตั้งขึ้นไปแล้วเป็นระยะเวลา 2 ปี ซึ่งมีความสำคัญต่อการแก้ไขระงับข้อพิพาท (Dispute Settlement) เนื่องจากอยู่ในวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งองค์การการค้าโลก เพื่อลดความขัดแย้งและเผชิญหน้าระหว่างรัฐสมาชิก โดยจะมีการพิจารณาข้อมูลจากการร้องเรียนทำการตรวจสอบและเตือนรัฐสมาชิกที่กระทำการละเมิดกฎเกณฑ์เหล่านั้น ด้วยกลไกที่โปร่งใสขององค์การการค้าโลก **ทั้งนี้** การที่กระบวนการทบทวนกลไกทางการค้า (TPRM) จะบรรลุสัมฤทธิ์ผลได้นั้น ประเทศรัฐสมาชิกจะต้องยอมรับถึงความจำเป็นที่จะสร้างความโปร่งใสในนโยบายการค้าภายในของตน ตลอดจนจัดให้มีการกระบวนการตรวจสอบนโยบาย โดยหน่วยย่อยในรูปของคณะกรรมการ

องค์การการค้าโลกเป็นนิติบุคคลระหว่างประเทศ (Subject of International Law) องค์การการค้าโลกจึงมีสภาพเป็นองค์การแบบถาวร โดยมีกลไกการควบคุมดูแลและตรวจสอบตามพันธกรณีเป็นหลักประกันในการบังคับใช้กฎหมาย และเป็นกลไก ขั้นตอนทางกฎหมายที่สมาชิกต้องถือปฏิบัติตามข้อสรุปที่ได้รับความเห็นชอบโดยองค์การการค้าโลก อย่างไรก็ตามกระบวนการทบทวนกลไกทางการค้า (TPRM) ซึ่งถูกระบุในข้อตกลงมาราเกชไม่ได้มีจุดมุ่งหมายของการจัดตั้งให้เป็นหน่วยงานอย่างเป็นทางการ ในการระงับข้อพิพาท หรือไม่ได้ถูกกำหนดให้มีหน้าที่ในการระงับให้มีข้อพิพาทโดยตรง แต่การดำเนินการดังกล่าว จะอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การพิจารณาข้อพิพาท (Dispute Settlement Body: DSB) อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมากกระบวนการทบทวนกลไกทางการค้าระหว่างประเทศเป็นกลไกสำคัญในการระงับข้อพิพาทที่มีสัมฤทธิ์ผลสูง เพราะเป็นการดำเนินการที่อยู่ในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการและมุ่งสู่การแก้ไขข้อพิพาทมากกว่าการชี้ถูกหรือผิดของคู่กรณี

ข้อต่อยประการสำคัญของกระบวนการทบทวนกลไกทางการค้าระหว่างประเทศ คือไม่อาจใช้เป็นมาตรฐานทางกฎหมายในการอ้างอิงสำหรับเรื่องในลักษณะเดียวกันต่อรัฐสมาชิกอื่น แม้ประเทศ

สมาชิกมีพันธะผูกพันที่จะต้องรายงานข้อมูลตามข้อเท็จจริงต่อกระบวนการทบทวนกลไกทางการค้า และพร้อมให้กระบวนการทบทวนกลไกทางการค้าสอบถามข้อมูลต่างๆ ได้ตลอดระยะเวลาของการพิจารณาข้อพิพาทนั้นๆ

ขั้นตอนการปฏิบัติขององค์การการค้าโลกต่อกรณีพิพาท

เนื่องด้วยองค์การการค้าโลกมีหน้าที่หลากหลายในการแก้ไขความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้นการตรวจสอบประเทศสมาชิกจำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือ ในการจัดทำและรายงานข้อมูล โดยมีข้อมูลสำคัญได้แก่สภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจ กฎเกณฑ์ว่าด้วยการค้าการลงทุนจากต่างชาติ นโยบายและมาตรการที่ส่งผลต่อการค้าและการลงทุน โดยมีการกำหนดกลไกในการตรวจสอบหลักๆ ดังนี้

1. การจัดทำข้อร้องเรียนถือเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการตรวจสอบ โดยองค์การประเมินนโยบายการค้าระหว่างประเทศ (TPRB) จะพิจารณารายละเอียดของคำร้องเรียนว่ามีความครบถ้วนและอยู่ในขอบเขตของการรับพิจารณาได้หรือไม่ และจะกำหนดวันประชุมอภิปรายระหว่างรัฐสมาชิกเพื่อรับการตรวจสอบโดยขั้นตอนดังกล่าวเป็นการดำเนินงานภายในขององค์การการค้าโลก
2. การแสวงหาข้อเท็จจริงและตรวจสอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำรายงานการตรวจสอบ ในประเด็นที่สามารถสืบสวนหรือตั้งข้อสังเกต ซึ่งสอดคล้องกับการอ้างอิงพยานเอกสารและพยานวัตถุ
3. กลไกแก้ไขให้เกิดความถูกต้อง (Correction Function) เป็นการดำเนินการโดยตรงขององค์การการค้าโลก ในฐานะองค์การที่มีอำนาจในเรื่องนั้นโดยตรง (Plenary Organ)

การดำเนินการขององค์การการค้าโลกในกระบวนการดังกล่าว อาจมีข้อยกเว้นในประเด็นหลักๆ คือ การดำเนินการของประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งไม่พร้อมต่อการเปิดเสรีตามเงื่อนไขขององค์การการค้าโลก ทั้งนี้องค์การการค้าโลกตระหนักดีว่าฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาไม่อาจเปรียบเทียบกับประเทศพัฒนาแล้วได้ เนื่องจากความแตกต่างทางโครงสร้างของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ดังนั้นเพื่อลดความขัดแย้ง ตลอดจนความล้มเหลวขององค์การการค้าโลกในการบังคับใช้ข้อบัญญัติ จึงมีการกำหนดให้ประเทศสมาชิก สามารถใช้ข้อผูกพันเฉพาะเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกสำหรับประเทศกำลังพัฒนา ในการเข้าสู่ตลาดและนำความเชี่ยวชาญที่เพิ่มขึ้นมาส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มสมรรถนะ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของตนให้พร้อมต่อการแข่งขันในระดับนานาชาติ

ในส่วนของประเทศไทย หลักการยกเว้นในฐานะประเทศกำลังพัฒนา ถูกนำมาใช้นับจากที่ได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก โดยมีตัวอย่างในหลายกรณี อาทิ การขึ้นอัตราภาษีศุลกากรนำเข้าสินค้าหลายรายการสูงกว่าอัตราผูกพันขององค์การการค้าโลก การกำหนดรายละเอียดของเอกสารแสดงแหล่งกำเนิดของสินค้า (Certificate of Origin) การใช้ดุลยพินิจในการประเมินภาษี

ศุลกากร (Customs Valuation) หลักเกณฑ์และขั้นตอนการออกไปอนุญาตนำเข้าสินค้า กฎเกณฑ์การตรวจสอบและออกไปอนุญาตนำเข้าอาหารและยา และการจัดซื้อของภาครัฐ

การป้องกันไม่ให้เข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศภาคีสมาชิกเนื่องด้วยการดำเนินการของรัฐสมาชิก คือการปฏิบัติตามมติหรือข้อตกลงที่ได้รับการประกาศขององค์การการค้าโลก ตลอดจนการให้ข้อมูลข่าวสารและมีการปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดกับองค์การการค้าโลก อย่างไรก็ตาม บทบาทขององค์การการค้าโลกในอนาคตอาจได้รับผลกระทบจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (Economic Integration) ซึ่งแม้องค์การการค้าโลกจะอนุญาตให้ประเทศสมาชิกสามารถจัดทำข้อตกลงเขตการค้ากับประเทศประเทศใด ประเทศหนึ่งในลักษณะการเลือกปฏิบัติได้ อาทิ การให้สิทธิพิเศษ (Preferential Treatment) เป็นการยกเว้นพันธกรณีการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง การเข้าร่วมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (An Economic Integration Agreement) ยังคงต้องยึดถือหลักเกณฑ์ขององค์การการค้าโลก ดังนี้

1. การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจต้องครอบคลุมสาขาอุตสาหกรรมหลักๆ (Substantial Sectoral Coverage) โดยพิจารณาจากจำนวนสาขาของอุตสาหกรรมและปริมาณการค้า และไม่มีข้อยกเว้นใดๆ เป็นการล่วงหน้า (A Priori Exclusion of Any Mode of Supply)

2. กำหนดไม่ให้มี หรือการยกเลิก หรือปฏิบัติที่เป็นไปอย่างชัดเจน โดยการยกเลิกมาตรการที่มีปฏิบัติโดยไม่เป็นไปตามเกณฑ์ดังกล่าวให้เร็วที่สุด

บทสรุป

องค์การการค้าโลกมีกลไกการดำเนินการไปตามธรรมนูญแห่งการก่อตั้ง โดยรัฐสมาชิกผูกพันที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามข้อมติขององค์การ โดยไม่มีข้อยกเว้น อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ องค์การการค้าโลกจะใช้หน่วยงานภายในสำหรับการแก้ไขข้อพิพาทระหว่างรัฐสมาชิกเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างประนีประนอม ทั้งนี้หน่วยงานภายในที่มีบทบาทอย่างมากในการตรวจสอบและแก้ไขข้อพิพาทคือ องค์การประเมินนโยบายการค้าระหว่างประเทศ (TRRB)

กิจกรรม 3.3.3

1. ขั้นตอนสำคัญของการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกที่สำคัญคืออะไร
2. กลไกการดำเนินงานภายในขององค์การการค้าโลกในการดูแลและตรวจสอบเพื่อให้การทำงานขององค์การการค้าโลกเกิดผลทางกฎหมายมีหลักการที่สำคัญอย่างไร
3. ขั้นตอนการดำเนินงานขององค์การการค้าโลกต่อการพิจารณาข้อพิพาทที่สำคัญมีอย่างไร.

แนวตอบกิจกรรม 3.3.3

1. ขั้นตอนสำคัญสำหรับการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก รัฐสมาชิกจำเป็นจะต้องแสดงเจตนายินยอมสละอำนาจอธิปไตยของตนบางส่วน เพื่อเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก และการแสดงเจตนาดังกล่าว ส่งผลให้รัฐสมาชิกต้องปฏิบัติตามธรรมนูญก่อตั้งขององค์การการค้าโลก โดยไม่มีเหตุยกเว้น

2. การดำเนินงานภายในขององค์การการค้าโลกในการดูแลและตรวจสอบอยู่ภายใต้การดำเนินการขององค์กรประเมินนโยบายการค้าระหว่างประเทศ (Trade Policy Review Body: TPRB) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของเลขาธิการทั่วไปและเป็นผู้ผลักดันให้เกิดกลไกการควบคุมดูแลตรวจสอบ (Trade Policy Review Mechanism: TPRM) และมีส่วนงานนโยบายการค้า (Trade Policy Review Division: TPRD) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายในที่ควบคุมการจัดทำรายงานของเหล่ารัฐสมาชิกขององค์การการค้าโลก

3. การดำเนินงานขององค์การการค้าโลกในการพิจารณา ตรวจสอบกรณีข้อพิพาทประกอบไปด้วย 1. การจัดทำข้อร้องเรียน โดยองค์กรประเมินนโยบายทางการค้า (TPRB) 2. การแสวงหาข้อเท็จจริงและตรวจสอบ เพื่อจัดทำรายงานการตรวจสอบ และตั้งข้อสังเกต 3. กลไกแก้ไขให้เกิดความถูกต้อง (Correction Function) ซึ่งเป็นการดำเนินการโดยตรงขององค์การการค้าโลก ในกรณีที่มีอำนาจในเรื่องนั้นโดยตรง (Plenary Organ)

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

ทัชมัย ฤกษ์สุด, กติกาอื่นๆ ของแกตต์, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2539)

ทัชมัย ฤกษ์สุด, แกตต์และองค์การการค้าโลก, สำนักพิมพ์วิญญูชน (2547)

ภัทรกิตติ์ เนตินิยม, การเงินระหว่างประเทศ, บริษัท ยูเนี่ยนอูลตราไวโอเร็ด (2550)

World Trade Organization, World Trade Report 2007, WTO Publication (2008)

World Trade Organization, WTO Annual Report 2007, WTO Publication (2008)

<http://www.wto.or> ; องค์การการค้าโลก

<http://en.wikipedia.org/> : วิกิพีเดีย สารานุกรมออนไลน์